

Alfonso ja Rosa

ehk

armastus ja kättemaksmine.

Üks hää lugu, mis Spania maal on sündinud.

Satsakeelest ümber pannud

H. Thuberg.

Cartus.

Schnakenburg'i trüüt ja kulu.

1878.

== Sind 16 kop. ==

B. 74.

Alfonso ja Rosa

ehf

armastus ja kättemaksmine.

Üks hale lugu, mis Spania maal on sündinud.

Saksakeelest ümber pannud

H. Thuberg.

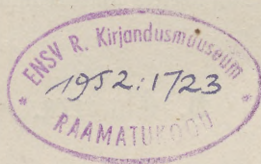
Cartus.

Schnakenburgi trüff ja fulu.

1878.

Sensuri poolest lubatud.

Riias, 18 Märtsil 1877.

Lahing Malplaquet*) küla juures.

"Muretse meile veel wiina, Wilip! teised on juba kõik puhkamas! — Meie võime enne magama minemist veel pisut rüübata."

"Puhkame parem need mõned tunnid!" vastas Wilip; "meil saab hommeks puhkamist tarwis olema."

"Ei!" hüüdis Alfons; meie tahame jua! jua otsegu wiimist korda oma elu peefri seeft. Võib olla, et selle wiimsed tilgad juba homme lahingi platsi peal wälja walatud saawad."

"Suft selle pärast," vastas Wilip tõsiselt, "ei tahaksi ma mitte jua, waid ennemine oma mõõda läinud elu päiwi järele arwata ja palwes ennast toetada."

"Mõõda läinud elu päiwi järele arwata!" kordas Alfons pitkamise — "ja muidugi, neid on tarwis meele tuletada! — Mul on midagi südame peal, aga enne kui ma seda sulle ilmutan, peawad need raskest kiwid sealt pealt ära weeretatud saama, ja sellepärast muretse wiina Wilip. Sest mida enam ja usinamine weri käima hakkab, seda enam teeb kaa süda sõbrale ennast lahti, ja sa pead mulle aitama neid kiwa sealt pealt ära weeretada! Ole minuga kõik see õõ ülewäl;

*) Ioe: Malplafée.

wõib olla, et see kaa see kõige wiimne on üheskoos juttu ajada."

Wilip tõrkus weel pisut, seal wõttis Alfons tema käest finni ja ütles: „Ma armastan find kui oma poega! — Kas sa tahad nüüd seda kuulda, mis ma sellelegi weel 'pole ilmutanud?'"

„Oh wääga hea meelega," wastas Wilip.

„Noh, siis muretse üks klaas joodawat wiina! Sellega tahan ma esite oma kohmetand jüdant ülesfulatada." Wilip läks.

See oli 9^{mal} Septembril, aastal 1709, wiimsel õhtul enne seda suurt lahingit Malplakee küla juures. Neli suurt sõja ülemat Eugen ja Marlborough (loe: Maalbööro) ühel pool ja Villars (loe: Wilaar) ja Bouflers (=Buhwleer) teine pool seisiwad oma sõja wägedega teine teise wastu. Pime pilwene õõ kattis mäed ja orud ja uni oli omad pehmed tiiwad mõlemate sõja wägede üle wälja lautanud, kunna tema pool wenda, surm, nende seas tajakeste ümber luusis ja seda hulka järele arwas, mis homme sõja wälja peal temale saagiks saab.

Alfons d'Allembert (d'Alangbäär) oli üks teeninud ohwitser Prantjuse wäe hulgas ja nüüd adjutant maršhall Villarsi juures; Wilip de St. Goudran, üks rikas, prii noor mees, kes priitahtlikult maršhalli teenistusse ennast oli pakkunud ja kaa hea meelega wastu wõetud saanud, oli selle tubli d'Allemberti hõlekandmise alla antud. Seesama hakkas seda noortmeest wääga armastama, nii et ta teda kuhugi enesest eemale ei lasknud minna, waid koguni oma telki magamagi wõttis.

Paergu tuli Alfons kindralide juurest, kus ta nendega homseks lahingi plaani oli teinud. Usinuse ja

ette waatuse läbi lootsid naad wistist Austria-Ingliš wäe peale wõimust saada ja lahing pidi homme hommiku waratselt peale hakkama. Soldatidel oli veel pisut puhkamise aega.

Aga Alfons ei tahtnud magada. Tema süda oli rahutu, sest homse päewa hirmutawad warjud rändasid tema wainu filmade ees. Ta oli küll juba mitmes lahingis sõdinud ja oma raudast julgust näidanud, aga see kord waewas üks rahutu meel tema südant, mis wistist ühe kogemata juhtumise läbi oli ülestohutatud saanud. Mõne päewa eest oli Prantsuse sõja wäe hulka üks mustlase naesterahwas kui markfetender tulnud, kes oma osawa mõistusega kõikide tähelepanemist äratas, Sgaüks lastis hea meelega teda oma käsiwaadata, sest ta mõistis sealt seest wäraga osawaste tulewaid asju jutustada. Tema imelik olemine oli iga ühe meele pärast, sellepärast jõi igamees hea meelega tema telgis joodawat wiina. Üksi Alfons hoidis ennast temast eemale ja pani rahutuma südamega tähele, et see oma telgi tema telgi ligi oli üleslõõnud. Täna ei wõinud ta ennast aga mitte eemale hoida, sest mõned tema kameraadidest tirisid teda naljatades mustlasemoori telki, lasiwad enestele wiina anda ja mõned telisid wanaeite käsi waadata, sest naad himustasid kõigepealt teada saada, kas warsti lahing peaks tulemas olema ja kes neist eluga peaks peasema? — Need lustilised küsijad ei teadnudki, mis neil homme ees seisis, sest sõja ülemad ei olnud sest soldatitele midagi märku annud, — üksi üks osaw film wõis näha, et lahing mitte kaugel ei ole. Alfons naeratas iseeneses noorte ohwitseride teadmata oleku üle, kes täna üsna ilma mureta naljategid, kunna homme lahingi plats juba tema filma ees ennast

wälja lautas. Ta waatas murelikult nende filmi, kas ehk surm juba ühte ehk teist omale oleks ära märkinud, aga igal pool nägi ta elu rammust õitsewaid palgeid ja kuulis kuida naad peale ajasid, et mustlase moor nende käsi waataks. See astus siis wiimaks kaa selle ümmarguse laua ääre, kus wiina joodi, waatas tõsiselt iga ühe filma, lasi enesele käsi näidata ja ütles: „Tätk mind täna rahule, sest kui homme päew eilseks nimetadakse, siis ei küsi teie midagi enam minu käest, sest et palju teie seast siis targemad saawad olema kui mina olen, ehk kül mitmed wistist enam ei räägi!“ Mehed naersid nende arusaamata sõnade üle; aga Alfons mõistis, mis need tähendasid, kargas üles ja hüüdis: „Araneetud nõid! pea oma lõuad, kui kurat oma kuf-kasti sind on lasnud waadata!“

„Tasa, tasa!“ wastas mustlase moor; kellel üks kiwi südame peal on, see weeretagu seda enne ära, kui muld oma kiwid sinna peale raputab, ja herra, Teil on hommeni isienesega küllalt tegemist, sest Teie pihu pesas on mõnda kirjutatud!“ — „Di, mis seal siis peaks olema?“ hüüdsid uudis-himulikud ohwitserid ja palusid et Alfons oma kät pidi näitama. — „Hea kül,“ ütles ta, kui nägi et wastupanemine ei aidanud, „mis sa siis nende sügawa armide seest loed?“ Mustlase moor wõttis tema käest käge käega finni ja ütles: „Et Teie mõnda asja olete unustanud heaks teha!“ — Nende sõnadega tahtis mustlane telgist wälja minna, kui Alfons ühe sõrmukse oma sõrmes tähele pani, mis temale tutaw oli. „Ülekohtune filmamoondaja! karjus ta häfiste, kunna ta oma peekri kätte wõttis ja wihaga wanamoori järele kihutas; see aga napsas peekri finni, walas wiina täis, jõi ruttu wälja ja ütles telgist

wälja minnes: „Vivo (elagu) Alfonso d'Alhambra!“
— Alfonso aga kahwatas ära, wajutas oma kübera
kõrnu ja läks ära.

Mustlase moori sõnad ja see sõrmus, mis see
salaja tema sõrme oli pistnud, olid tema südame kan-
geste mäsama ajanud, seepärast ei tahtnud ta mitte
magada, kui ta marshalli juurest oli tagasi tulnud,
waid oma südant oma noore sõbrale lahti teha.

Wilip de St. Goudran astus wiimaks wiinaga
telki. — „Kust sa töid selle wiina?“ küsis Alfonso.

„Mustlase moori käest,“ wastas Wilip. „Tema
tell on meil kõige ligemal ja pealegi magawad teised
kõik juba laagris!“

„Aga miks sa kolm peekrit oled toonud?“ küsis
Alfonso jälle?

„Wana eit on wist seda kogemata korni pannud,“
wastas Wilip.

„Oh, ma palun sind!“ ütles Alfonso hädaste, „pane
see kolmas peeker ära; see segab minu rahu. See
näeb wälja kui kolmas mees, ja ma tahan sinuga
üksi olla!“

Wilip pani peekri jälle korni. Alfonso käis tugewa
sammuga telgis edasi tagasi ja jõi mitu korda sõna
lausumata oma peekri tühjaks; siis jäi ta seisma ja
waatas sügawas mõttes seda sõrmust, mis ta oma
sõrmest polnud weel äratõmmanud. „Teist korda
sinuga kihlatud?“ ütles ta. „Esimest korda kurwas-
tuseks ja nüüd wistist surmaks?“ — „Ei!“ hüüdis
ta natukese aja pärast. Mis see sõrmus aitab! — Meie
armastuse side on lõhutatud!“ — ja nende sõnadega
tõmbas ta sõrmuse sõrmest ja wiskas laua peale!
Wilip istus sõna lausumata paigal ja wahtis imestades

tema otja; sest niisuguse oleku sees ei olnud ta oma sõbra mitte weel näinud.

"Mis sa wahid üksi filmi minu peale?" küsis Alfons. Kas sa wõid midagi kirja minu otja eest lugeda?"

"Sinu rahutu meel kurwastab mind!" ütles Wilip waikestest ja andis temale kät.

"Ogu peale!" ütles Alfons edasi, — "külap selle tormi järele süda jälle rahulisemaks jääb. Sel wanal furma kufel on õigus, ma tahan seda kiwi oma südamel pealt ära weeretada ja siis Sumala nimel sõtta minna!" — Selle peale tõmbas ta telgi lina ukse ees koomale, wõttis ühe tooli ja istus Wilipi juure laua ääre.

"Kas sa näed," hakkas ta jutustama ja näitas temale seda sõrmust, mis laua peal oli, "selle rõnga ümber, mis Sumal teab kuidas, selle nõia kätte on satunud, oli üks kord kõik minu õn! — Mina ei ole mitte sinuga ühe maa mees; minu nimi ei ole mitte d'Alibert; mina olen üks Spania maa mees ja minu nimi on Alfonso d'Alhambra! Minu wanemad olid wääga rikkad ja minu isa, kes ise Spania sõjawäe ohwitser oli, kaswatas mind noorest põlwest wäe teenistuse tarwis. Ta oli üks tuline aga ülemeelne mees ja arwas, et üks tallitsemata meel soldati ilu on! — Sellepärast kaswasin kaa mina täies oma tahtmise priiuses üles ja ei tundnud ühtegi kasku ega säädust. Minu ema oli hoopis teist wiisi kui isa, — ta oli waike ja waga, ja nägi suure kurwastusega oma abikaasa pöörasid tegusid nii hästi kui minu metsa looma wiisil üleskaswamist. Temal oli küll wistist wähe rahulisi ja õnnelikusid tundisid abi elus, sest t'al olid alati pisarad filmis. Et ta aga mulle igal pool,

Kus ta mõis, wääga palju head tegi, siis armastasin ma teda südamest ja hakkasin aega mööda isa elu ja tegusid häbenema, sest ma armasin, et ema filma pisarate juures isa süüdlane on. Ma pidin oma isa aga ühe õnnetuse läbi kaudama, sest kui ta üht noort peru hoost tahtis taltsitada, kargas see temaga ühe silla pealt alla, kus mõlemad ärauppusiwad.

„Minu waene, waga ema armas seda enneaegust surma Sumala nuhtluseks ja oli wääga kurb. Ta laskis kirikus isa eest messe (palwet) lugeda ja palus ka kodu hoolega Sumalat. Kaa mina olin mitu kord põlwe peal tema kõrwas ja palusin; ommetegi enam kartuse, kui Sumala armastuse pärast; sest minu ema oli isa igawest hufatust hirmsal wiisil minn filmade ette maalinud.

„Ma olin nüüd juba 14. aastane pois, tugew ja terane ihu poolest; aga minu waim oli rumaluse paelus kinni, sest et ma peaaegu lugeda ega kirjutadagi ei mõistnud. See oli ka just minu isa tahtmine olnud, sest ta ütles ikka: soldatil pole muud tarkust tarwis, kui et ta aga mõõgaga mõistab hästi ümber käia, — ja mina ei tahtnud muud, kui soldatiks saada. Minu emale oli see aga wääga wastu meelt ja ta wiis mind ühte Dominikani kloostrisse kaswandikuks. See oli mulle suureks õnneks, sest sealst kloostrist leidsin ma mitu waga meest, kes mind isalikult wasta wõtsid, minu rifutud südant püüdsid parandada ja mind kaa õppimistes ja teadustes hea korra peale aitasiwad. Sel ajal oli aga ema rahutu ja kurb meel weel suuremaks läinud; ta rääkis, et isa iga ööse ennast temale näidata ja oma hinge ärapeastmist tema käest nõuda. Seie juure tuli weel, et minu öde, kes minust

palju noorem ja ema filmaterafene oli, raskestes haigeks jäi ja sagedaste jampsides hirmsaid asju isast rääkis, nii kui ta seda ema käest enne mitu korda oli kuulnud. Ema oli just meelt äraheitmas, sest ta ei teadnud mitte, kuidas ta oma hinge pidi waigistama ja oma armsa tütre elu surmast peastma. Et arstid lapse terweks saamist enam ei lootnud, siis läks ema kiriku õpetaja juure. See andis temale siis nõuiks, et see see ainus abi pidi olema, kui ta lapse terweks saamise eest Sumalale midagi pidi töutama ja üht osa oma suurest warandusest kirikule isa hinge eest palwe tegemise tarwis andma. See waene hirmu sees naesterahwas andis hea meelega ühe suure summa, ja et ta minu himu, soldatiks saada, patuseks tahtmiseks pidas ja ka minu hinge tahtis peasta ja Sumalaga äralepitada, siis wandus ja töutas tema, et mina Sumala teenistuseks pühitsetud ja preestriks pidin saama, kui tema armas tütrekene terweks saaks!

„Mina ehmatafin ära, kui minu kaswatajad ema töutust mulle teada andsid ja ütlesid et ma koguni teisiti ei tohi tahta. Sa, mina soovisin sagedaste, et minn öde ennemine sureks, kui et mina tema terweksaamise eest selle ilma rõõmuta floostri elu sisse ennast pidin andma, sest minu elaw karakter ei passinud floostri waike eluga koguniste kofku ja minu lust soldatiks saada oli ära wõitmata. Siiski minu öde sai terweks ja igalt poolt käidi nüüd minu peale, et ma ema töutuse järele pidin tegema. Kül õpetajad maanitsesid ja ähwardasid, ema palus ja ähwardas ka wiimaks — ükski ei wõinud minu meelt pöörata ega seda tuld kustutada, mis elu priius minu südames oli põlema süüdanud!“

Alfonso pidas siin kinni; ta tõusis liigutult ülesse ja tõmbas telgi riide koomale, mis otsegu waikse tuule käes kahises.

„Wilip!“ jutustas ta edasi, „ma ütlen aga mõne sõnaga, mis minu südames oli. Sinu wanaduses mõistab inimene kõige selgemine ja kõrgemine seda magusat tundmist — ma armastasin!“ — Kõgemata sain ma ühe kena tütarlapsena ühest ausast perekonnast tuttawaks, kes kaa floostriisse pidi elama minema. Selle läbi saime meie teine teise ligemale ja wastastiku ühe teise lugust oja wõttes, kaswis palaw armastus meie südames. Kuidas wõisin mina seda leeki omas südames munga kuga äralämmatada ja seda lubada, et nonni filma kätte taga minu Šabella iludus pidi närtsuma. Selle häda sees ja igast küllest peale tungimise pärast andsin ma ommetegi wiimaks filma kirjaks järele ja astusin Dominikani floostriisse proowi peale. Sel ajal aga mõtlesin ma hoolega järele, kuidas ma iseennast ja oma armukest pidin peastma, — selle wastu olin ma ettewaatlikult kõik walmis pannud. Kaa Šabella oli wiimaks minu nõus ja tema tru ümmardaja Anna, kes teda minu kaenas õnnelikuma lootis olewat, kui floostriis, aitas minu põgenemise plaani korda saata. Unustatud olid minu õpetajate maanitsemised, unustatud ema tõutus ja wanne. Waata Wilip, seal on see sõrmus! Kui Šabella seda minu sõrme pistis sel ööl, kui meie ära põgenesime, siis ei kannud ma sest ajast muud omas südames, kui teda üksi! — Pääw enne seda, kui mulle munga riided pidi selga antama, peasesime meie õnnelikult ära. Meie jõudsime ühte orgu Pirenäe mägede peal, kus karjatsed elasid, ja et ma hoolega oma põgenemise jäljed olin ära seganud,

siis lootsin ma siin üksikus kohas oma armusefega üsna warjul olewat. Tagaajajaid 'polnud kuskil kuulda ja meie elasime rahus ja armastuses.

„Wilip! ma tundsin ennast nii õnneliku olewat, et ma kõige maailma wara rikkuse eest seda ei oleks äraannud! Alga ommetegi olin ma ise oma õnne rikkuja. Alga mõõda hakkas minul see üksik elu igawaks minema, mis minu priiust otsegu wangistas. Ma ei tahtnud mitte ühest päewast teise üksi armastusega oma aega wiita, waid igatsesin kaa teiste inimeste seas seas mehe wiisil tööd teha ja see läbi uhkeid plaanisi tulewiku tarwis walmistada ja wälja mõelda. Sinna juure tuli weel see asi, et Isabella südame tunnistus meie põgenemise pärast tema peale kohut mõistma hakkas ja see läbi tema rõõmu taewas pilwesse läks. Nende musta pilwete sees hakkas kaa minu kurwastatud ema ähwardaw pilt minule ikka sagedamine filma paistma. Isabella waigistamiseks lubasin ma ühte kiriku õpetajat otsida, kes meid kokku laulataks. Seal juures oli mul peaasi, et ma aga oma urtsikust pisut wälja saaks ennast lahutama. Nõnda usaldasini ma siis oma warju urkast wälja astuda ja hakkasin ümberkaudu naabritega sõbrustama. Selle läbi näitasin ma õnnetu ise oma tagaajajatele teed meie warju paiga juure. Kui ma nüüd ühel päewal üle mägede koju tahtsin tagasi minna ja mäe otjast orgu alla waatafin, nägin ma oma suureks ehmatuseks, et meie urtsik soldatitest oli ümberpiiratud; ma nägin, kuidas Isabella ja Anna ühe wanfri peale pandi ja soldatite wahel ära wiidi. Muist soldatid lautasid endid mägede peale laiale, wistist, et mind kaa finni tabada. Siin langes minu süda saapa jäärde. Isabellat ei wõinud ma enam aidata, ja far-

tuse pärast, et ma ise kaa finni wõetud ja raskestest trahwituid saan, panin ma plagama ja jooksin nii kaua, kui Prantsuse maa raja peale.

„Ühes raja-linnas leidsin ma mehi, kes Prantsuse sõjawäe tarwis soldatid korjasid. See oli mulle suureks õnneks; ma mõistsin selgeste nende teelt, ütlesin ennast Prantsuse olemat ja andsin ennast wäe teenistusse. Et ma floostriis olles tubliste mõnda olin õppinud, sest oli mulle suur kasu, — mina hakati tähele panema, ja et ma oma ülemate ees igal pool esimene mees püüdsin olla, siis tõusin ma ikka trep trepilt ülemale. Siin oli nüüd minu soowimine täieks saanud ja ma tundsin ennast wäga õnnelikult olemat. Ma wõtsin omale uue nime ja nimetasin ennast Alfons d'Alembert; tagaajajatest põlnud enam ühtigi karta ja minu alalise lustiliku elu sees tuli Isabella aga wähest nagu paljas unustatud unenägu weel meele. Kümne aasta pärast olin ma juba kapten ja marshall Bilars, kelle rügemendis ma olin, armastas mind iseäranis wäga. Ma oleksin oma õnne tee peal ikka weel edasi läinud, kui mitte üks kogemata juhtumine mul poleks ette tulnud, mis minu uhked plaanid ümber lükkas ja weel üks kord üht teist karta õnne mu silma ette maalis!”

Alfonso jäi wait ja nägi wälja otsugu näeks ta üht magusat und. — „Wilip!” ütles ta otsugu unest ärgates rõõmust hiilgawa silmadega; „Wilip! kas sa tead, mis armastus on?” —

„Ei ma ole seda weel tundma õppinud,” wastas teine lahkesti.

„Di! küll sa kaa ükskord saad seda tundma õppima!” ütles Alfonso waimustatult; kaa sinu südamesse saab ta tulema ja sind teretama magusa häälega, otsugu

ööpit esimesel kewade hommikul; mõtle siis kaa minu peale!" — Waata, ma olin kapten; sõja ülematest olin ma armastatud ja oma kameraadidest austatud; ühe sõnaga: ma olin pealt näha üsna õnnelik inimene. Aga ommetegi tulid tunnid, kus keef minu lustiliku elu sees minust maha jäetud Isabella kurb lugu mulle filma ette astus ja minu ema wanne seda täitmata tõutust minu käest taganõudes kui raske fiwi minu südame peale langes.

"Nüüd jäin ma raskest haigeks ja mul 'polnud kedagi, kes armastuses minu eest oleks hoolt kannud. Ma tundsin ennast sagedaste üsna mahajäetud olevat ja kunna möödaniku pildid mind hirmsaste kohutasi, palusin ma Sumalat, et ta mulle üht inglit trööstijaks saadaks ehk surma läbi mind ärakoristaks. — Aga ta saatis mulle ühe ingli. Üks muislase naene, — ma pean seda julle tunnistama, — seesama hernehirmutes, mis siin meie laagris on, oli ühe wääga ilusa, umbes kolmeteistkümne aastase tütarlapsena sinna majasse elama asunud, kus mina korteris olin. Üks imelik wägi tõmbas mind selle tütarlapse poole ja kui ma nägin et see armas loomusene kaa minu poole hakkas hoidma, siis tundsin ma oma südame koguni imelikult liigutud olevat. See ingel sai minu hoolekandjaks. Kui tema minu ligi oli, siis kadusid kõik mure pilwed minu filmist ja üks ärarääkimata magus tundmine woolas minu südamesse. Et meie teine teisega sõbrustasime, see näitas wanamoori moka pärast olevat, ehk ta küll iseennast eemale hoidis. Waewalt olin mina terweks saanud, seal astus ta ühel hommikul minu kambri ja ütles, et ta minust pidada lahkuma ja nüüd tulla Sumalaga jätma. Kui mõõk käis see minu

jüdamest läbi, sest ma ei wõinud ilma selle tütarlapseta enam elada, — sellepärast palusin ma teda oma tüdart minu juure jätta ja wiskasin ühe raske raha koti tema jalgade ette. — „Ei, härra,“ ütles ta lahkestest minu otsa waadates, „müa ei taha ma oma last mitte; kui Teie aga temale otsugu isaks tahate olla, siis wõib ta Teie juure jääda; ühe aasta pärast seltsamal päewal tulen ma jälle tagasi ja wiin teda ära!“ — Ma pistsin häbiga oma rahakoti jälle tasku, lubasin kõik hea meelega teha ja wanamoor pani salaja minema. Tütarlaps oli esite küll nagu meehest ära, kui ta ennast nägi emast mahajäetud olewat, aga minu kaitsutamise ja kaelastamise läbi jäi ta wiimaks jälle rahuliseks ja hoidis nüüd kõige armastusega minu poole. Kaa minu jüda oli põlewat armastuse tundmist tema wastu täis. Ta oli mul kallim, kui ükski muu asi ja ma mõtlesin aga selle peale, kuidas ma teda omale päriks saaksin. Rahutuma meelega mõtlesin ma selle aja peale, kus wanamoor jälle tagasi tuleb ja teda minu käest ära wiib. Wiimaks wõtsin ma nõuks ennast selle tütarlapsiga küskil nii kaua warjul hoida, kui ma teda õigusega wõin omaks nimetada. Tema pärast wõtsin ma ennast teenistusest lahti ja elasin Prantsuse maal ühes warjulises kohas. Siin kaswatasin ma teda kui õrna taimest. Ta õitseb kui roosi lil; ta jüda on puhas kui hallika wesi ja waim wäga terane ja elaw. Ta armastab mind, selle juures ei mõtle ma kassipidi ja tema rinna najal tahan ma seda õnne ja rahu weel maitseada, mis ma nii kaua ilma aegu olen otsinud!“ —

„Aga ommetegi oled sa jälle oma armutuse maha jätnud ja sõtta läinud?“ ütles Wilip.

„Marshall Bilars," ütles Alfonso edasi, „tuli Saksamaalt tagasi ja sai selle wäe ülemaks koman-deerijaks. Kogemata oli ta minu peidu urka üles leid-nud, kutsus mind oma juure ja soowis, et ma pidin tema adjutantiks hakkama. Seal ärkas weel kord see soldati himu minu sees ja ma lootsin ses sõjas ennast kuulsaks teha, sest kui wägew sõjamees tahtsin ma jälle oma pruudi juure tagasi tulla. Ma jätsin teda trui hoolekandmise alla ja lahkusin filma weega. Näe, nüüd on mul juba kaks au märki ja kaa mõned armid, mis mind küll mitte näutumaks ei tee, ja pea loodan ma tema juure tagasi pöörata ja teda oma abikaasaks wõtta. Kui need möödaniku pildid aga mu filmade eest peaksid ära kaduma!" — Ta jäi wait. — Düfi aja pärast ütles ta häkiste: „Kust peaks see nõid selle sõrmukse kätte saanud olema? — Kas ta peaks Spania maalt mulle järele saadetud olema, et mind ülesse otsida ja hukatuse siisse saata? — Kust ta tunneb minu nime?" — Ta tõmbas mõõga tuppest ja hüüdis wihaga: „Tema peab surema! Enne tahan ma kõi waimud oma kaela pealt pörgu ajada, kui minu pulma päew kätte jõuab!" —

Wilip katjus teda waigistada ja lubas mustlase moori käest ise seda saladust wälja uurida.

„Hea küll!" ütles Alfonso, „see on hea, aga mul on weel üks teine palwe. See saab sulle küll raske olema täita, aga kui sa seda teed, siis saab mu süda rahu."

„Mõua mis sa tahad!" ütles Wilip; et sa oma saladust mulle oled ilmutanud, see läbi olen ma sinu fuur wõlglane."

"Sa oled rikas ja iseeneje ette!" ütles Alfonso; "ja teenid kui priitahtlik ja ei saa wistist mitte kauaks wäeteenistusse jääma. Kui nüüd sõda mööda on, siis mine Spania maale ja otsi minu sugulased ja sõbrad üles, kuula kaa Isabella järele ja katsu mind nendega äralepitada. Mul ei ole ükski ohwer kallis, aga ma ise ei wõi mitte sinna tagasi minna, ja tulewikust ei tohi ma ühtigi uut õnne loota, enne kui ma möödaniku asjad olen äralepitanud ja heaks teinud. Kas sa lubad mulle seda, Wilip? Kas sa tahad mu südame rahu jälle tagasi saata?"

"Nii hea meelega, kui mu oma rahu mulle armas on!" wastas teine; ma wannun sulle, et kui Sumal mulle elu jätkab ja sõda otsa saab, siis mul kohe esimehe ase on Spania maale reisida!"

"See on siis hea!" ütles Alfonso; "nõnda saab see kiwi mu südame pealt äraweeretatud! Siin on Isabella sõrmus; wõta seda ja pea see alati oma sõrmes, et see sinu lubamist su meele tuletaks, sest mina ei räägi mitte sõna enam sest asjast: Nüüd lööme klaasid kokku, wend! Üks õnnelik jälle nägemine pärast homimest lahingit!"

Wilipi süda oli sügawaste liigutud ja wärisewa käega otsegu oleksid tulewiku asjad ta waimu silma ees ilmunud, pani ta tõsiselt Isabella kuld sõrmuse oma sõrme; siis lõi ta oma sõbraga ühe õnneliku jälle nägemise peale klaasid kokku.

"Kuhu Teie selle kolmandama peefri olete pannud? — ma tahan ju kaa kaasa jua!" ütles üks hääl sinna wahale; ja kui naad ümber waatasid, nägid naad mustlase moori telgi ukse peal seiswat.

"Ah! Biorenka, (nõnda oli selle mustlase naese nimi) oled sa seal? — Sa tulid üsna parajal ajal!" hüüdis Alfonso, läks temale wasta ja tõmbas teda pool wägise telki.

"Nõ tafa, tafa!" ütles mustlase eit, "ega wõõraid nõnda laua juure ei weeta!"

"Ja, sa oled mulle küll üks peenike wõõras, seda ma üsna armastuse pärast nii kaua tahan trakteerida, kui ma su südame põhja olen waadanud, ehk seda ju rinnust koguni wälja kiskunud!"

"Ja mis see Teile suuremat aitaks!" wastas wanamoor; "Teie ei mõista ju ommetegi südametega ümberkäia. Aga ärge kartke, et ma Teile wiina tahan kullutada!" ütles ta rahulikult sinna juure. "Mul on omal weikese klaasiga natuke kaasas, ja tahtsin aga Teiega ühes Teile terwiseks klaasid kofku lüa!"

Nende sõnadega tõmbas ta ühe pudeli taskust wälja, wöttis selle kolmandama peetri kowist, walas kõi kolm täis ja telis mõlemaid mehi jooma. Alfonso lükkas aga peetri tagasi mis see temale pakkus ja ütles: "Mul 'pole seda tarwis ja enne ei pea kaa tilka sinu keele peale saama, kui sa minu küsimiste peale oled wastust annud!"

"Mul oleks küll enne weel Teile käest midagi küsida, wastas wanamoor; ommetegi mis Teile siis tahtsite minu käest teada?"

"Kust sa selle sõrmukse said, mis sa täna hommiku minu sõrme pistsid, ja miks sa mind selle nimega d'Alhambra nimetasid?" küsis Alfonso tigedaste.

"Härra!" wastas tema, "ma 'pole kumbagi warastand, Need olid aga kaduma läinud ja ma tean, et

ma naad mõlemad selle õige peremehe kätte olen tagasi toonud.

"Ma ei taha sinu kingitust mitte!" ütles Alfonso vihaga; ei sa filmamoondaja mu käest pease, — tunnistata kes sa oled ja mis sa minust tead."

"Hakkame wahetama," wastas Biorenka; wastake Teie esite minu küsimiste peale, siis ma annan ka Teile wastust. Kus Teie minu tütre jätsite?

"Mis sa nüüd oma tütre järele küsid?" wastas Alfonso; "mitu aastat 'pole sa tema järele kuulanud, ja nüüd on tema minu! Wõi tahad teda ka nii suguseks häbemata loomaks õpetada, kui sa ise oled?" —

"Sellega 'pole Teil tegemist!" "Teie teate, et ma Teile head soovisin, aga nüüd nõuan mina tõega, et Teie minu tütre elu kohta teada annate, ja kui tema ema pärin ma teda Teie käest tagasi!"

Alfonso naeratas ja ütles: "Ei wana eit, nii kaugele ei mähka meil juttu ajadagi! See tütarlaps on minu, ja ükski maapealne wägi ei wõta teda minu käest!"

"Andke ta mulle ikka jälle tagasi!" palus wanamoor; "ma lasen Teid weel korra seda nägu waadata!" Nende sõnadega tõmbas ta ühe kuld kapsli oma põuest wälja, tegi selle lahti ja näitas Alfonsole. —

Alfonso tõmbas selle tema käest ära, wahtis üksikult selle pildi peale, mis seal sees oli ja ilma tahtmata tuli jee sõna "Isabella" tema suust wälja. Ohmatades wiskas ta selle kapsli enesest ära ja kargas Biorenka peale, hüüdes: "Tunnista muftlase moorust ja tunnend minu elu lugu?"

"Härra, Teie olete surelik!" ütles wanamoor tõsiselt; wõib olla, et homme juba surm on Teie suu finni pannud, sellepärast nõuan ma sellamal tunnil

oma tütre üle Teie käest teadust, muidu ma lähen siit sõja ülemale juure ja palun teda omale appi, ja siis tunneb homme kõik laager seda äratarganud Domini-kani munk! Teie olete minu käes!"

"Ei, ma ei ole see mitte!" karjus Alfonso wihaga; „sinu küüsiist tahan ma ennast warsti lahti peasta!" — Nende sõnadega tõmbas ta mõõga tuppest, wirutas wanamoori wastu maad ja oleks wihaga wistist teda läbi pistnud, kui mitte Wilip tema kätte poleks kinni farganud.

Sel filmapilgul astus üks kästjalg telki ja kutsus adjutanti marshalli juure. Alfonso püüdis ennast ruttu lahutada ja ruttas tema järele. Kaa Biorenka ajas tasahiljusest ennast jälle toiwule ja ütles Wilipi wastu: „Ma tänan teid noor härra; aga ega ta mind wist oleks äratapnud! Ta arwab aga, et ma seda tütarlast tema käest tahan tagasi saada, ja see teeb teda meeletumaks, sest et ta teda armastab. Mul ei oleks küll kaa midagi selle wastu, aga ta ei ole selle lapse wäärt, sest tema häfiline meel ei tunne armastust ega truust, ja minul on üks püha õigus selle lapse järele kuulata, Teie olete selle uhke ja kangekaelse mehe sõber; ma wannutan Teid, andke mulle minu tütre üle teadust, sest mitme inimese süda on selle juures rahutu!"

Wilip, kes Alfonso tembu üle pahaseks oli saanud, lubas temale seda, mis peale ta wiimaks rahulikult telgist wälja puges.

Süda õõ aeg oli juba käes, aga sõja ülemal filmal ei olnud und tulnud. Alfonso leidis mõlemad marshallid koos istumast ja sai kuulda, et üks mõõra wäe hulgast ära farganud soldat olla teada annud, et waen-

lase leeris homse lahingi lugu juba teada olla ja naad panna juba valmis, et Prantslaste ette jõuda. Marshall Billars oli selle pärast nõuks võtnud jeda meest, kes eile waenlase leerist Prantsuse laagrisse oli tulnud kaupa tegema selle lubadusega, et ta maksu pärast prints Eugen'i tulewal ööl tahta ära tappa, printsi kätte laska wia. Niisugune salaja mõrtsuka töö ei olnud mitte Billars'i meele pärast, seepärast tahtis ta printsi oma rüütliku meelt üles näidata ja lootis ka sel wiisil waenlase sõja wäe liikumist ligemalt teada saada. Pealegi tahtis ta see läbi oma wastasjale natukeseks ajaks ammetit anda, et ise wõiks sõja wastu ennast paremine valmis panna. Seepärast käs kis ta adjutanti ühe tubli ohwitseri ülewaatamise al õige ruttu jeda meest printsi kätte saata. „Komandeerige leitnant St. Goudrani selle asja toimetuseks,“ ütles marshall sinna juure; „ta on Teile kõige ligem ja pealgi üks ustaw mees!“ Kui nüüd Alfonso juba minna tahtis, hüüdis marshall weel temale järele: „Kui see komand waenlase sõja wäe juba sõja tarwis jalal näeb olewat ja enam wõimalik ei ole, jeda jookskut ära anda, siis las ku naad silma pillk teda maha ja and ku mulle kiireste selle üle teadust!“

Alfonso las kis nüüd selle seutud mehe tua ja ruttas oma noore sõbrale sõja ülema käs ku teatama. Kui see nüüd ennast ruttu ehitas ja hobuse sadulasse las kis panna, siis küsis Alfonso paha meelega, miks ta mus lase moori las knud ära minna?

„Sellepärast, et ma sind kartsin temale liiga te gewat, wastas Wilip; „pealegi wõtsin ma oma peale, sinu käest kõige tõega tema tütre üle otsust nõuda.“

„Haha!“ naeris Alfonso, „see waew on teil muidu!

Seda ma ei ütle ühelegi inimesele, kus minu armuke kõige maa ilma eest peidus on. Kui ta just päriselt minu oma juba on, siis võite jälle järele kuulata.

„Alfonso!“ hüüdis Wilip imeks pannes, „kas see aus, tubli sõjamees on üheks tüdrukut wargaks saanud?“

„Olgu, mis on!“ wastas Alfonso; „kül meie teine kord räägime sest asjast pikemalt! Nüüd tee aga mis sõja kindral sind käskinud!“ — ja nende sõnadega näitas ta Wilipi hobuse peale, mis paergu sadulas telgi ette toodi.

Noormees lahkus tõsi näu ja pool meelepahaga temast ja astus sõnalausumata hobuse selga, kumma see wang teise hobuse selga oli istuma pandud, mis kaks rüütlit oma wahetele wõtsiwad, ja nõnda läks see selts ühest trompeetrist saadetud läbi waikse pimedalaagri. Tuba wiimised wahid olid neile selja taha jäänud ja waenlase wahi tuled paistsid neile silma, seal hakkas wang haledaste armu paluma. Tal oli surm juba silma ees, seepärast hakkas ta rääkima, et ju muud midagi pole tahtnud teha, kui Prantsuse wäele wõitu kätte saata, sest selle ühe elu läbi, mis tema tahtnud lõpetada, oleks mitme tuhande weri wala-mata jäänud. Pealegi olla ta seda häda pärast pidanud tegema, sest tema perekond kodu olla suures kehwohes ja ta lootnud selle kurja nõu läbi Prantsuse sõja kindrali käest head maksu saada. — Wilip sõitis sõnalausumata edasi otsegu ei oleks ta seda juttu kuulnudki aga omas südames soowis ta seda kasu täitmist saada-nale. Seal ütles üks neist rüütlitest wangi wastu: „Ja, ja, sul mehikesel oli meiega kül hea nõu, aga see saab sandiste sulle tasutud. Meie julgusid aetakse sadade kaupade surma kurku ja ei haugu koergi taga,

aga efs printsi weri ole kallis, kui see kaa kül sugugi soem ega punasem ei ole, kui meil. Kui sõja kindralid wastastiku ühe teise elu hoiawad, külap need lahingi platsid siis kenad wälja näewad!"

"Wait!" kästis Wilip, ja nüüd läksid naad sõna lausumata waenlaste leeri poole. Aga wahtifi 'polnud kusagil näha, ja wahi tuledki põlesid üksi, kuhu weel, et need nii ruttu ära ei kustuks, heaste puid oli peale wiijatud. Kui naad nüüd ühes niisuguses kohas seisma jäid, siis kuulsid naad kaugelt üht müdinat, ja warsti said aru, et waenlane juba jalal oli Prantslaste kaela peale minemas. Wilip ei wiitnud enam filmapilkuaega, waid kästis oma trumpeetri tuhat nelja laagrisse kihutada ja marshallile teada anda, et waenlane juba tulemas on. Wilipi oma südamest käis aga wärinal see mõte läbi, et see wang pidi nüüd mahalastud saama, sest teda ära anda ei olnud enam wõimalik. Ta kästis teda hobuse seljast maha astuda ja andis temale teada, mis tal nüüd oodata on. See waene inimene wiiskas hulgudes ennast tema ette põlwili maha ja palus ennast elama jätta. Oh, iga sõna leikas Wilipi südamest läbi, aga oma ülema käsku ei tohtinud ta mitte üle astuda. Silmis pisarad pööras ta ennast ümber, kästis rüütlid oma pistolid sadulast wõtta ja ütles wangile, et ta ennast palwele pidi walmistama.

"Härja leitnant!" ütles tõsiselt ja alandlikult üks wana rüütel, "laske see mees joosta, — ta 'pole ju meile midagi kurja teinud! Trompeeter on juba ära, ja kui meie laagrisse tagasi jõuame, siis on kurat juba lahti; siis ei küsi ükski teda enam Teie käest, ja kui kaa peatski küsitama, siis wõite ju öölda, et meie oleme teda mahalasknud!"

Wangi lootus hakkas kaswama ja palus jälle ueste; aga Wilip ei lausunud musta ega walget. Nüüd ütles jälle see wana rüütel: „Härra! Teile ei saa wistift mitte nii ruttu jälle seda ette tulema, et Teie ühe inimesele tema elu saate kinkida, tehke seda nüüd ommetegi; ma arwan, et meile täna üks palaw päew tuleb. Ega Teiegi just teiste selja taha ei saa jääma, ja kui meie lahingi platsi peal oleme, kus nii hõlpsa hinna eest wõib elu kauda, seal wõib ühe waele patuse õnnistamine ka midagi aidata. Laske ta joosta; ma leikan tema sidemed katki! — kas tohin?“

„Leika peale!“ wastas Wilip ja pööras oma hobuse ümber. See wana rüütel aga ütles wangi sidemid lahti peastes: „Kuule mees! kui sa Sumalat palud, siis ära unusta ka Wilip de St. Goudran'i nime nimetamata!“ Selle peale lendasid mõlemad rüütlid jälle oma ohwitseri järele laagrisse tagasi.

Siin leidsid naad kõik juba platsis olevat! — Pafunad hüüdsid, trummid mürasid, rügemendid kogusid endid kokku ja ühes kühles oli lahing juba peale hakkamas. See werine päew oli kätte jõudnud. Wilip ei leidnud Alfonsot mitte enam omaft telgist, ta oli juba marshalli kõrwas platsis, see-pärast astus ka Wilip sõdimise himus koe oma rügemendi hulka. Sõja käre läks ikka suuremaks ja mõlemilt poolt sõditi suure wahwusega. See lahing oli üks neist kõige werisematest ses sõjas. Wilip nägi imeks pannes, kuidas Alfonso oma uhke hobuse seljas sagedaste kui nool mööda liini edasi lendas sõja kindrali käskusid kuulutades, ja otsegu surma rüütel ilma kartmata neist kõige enam kardetawast kohtadest mööda kihutas, otsegu tahaks ta kõik puruks ajada, mis temale ette juhtuks. Peagi kõlas see sõnum

Prantsuse sõjaväe hulgas: Prints Eugen olla langenud. See andis Prantslastele kindlat võidu lootust; hõisates tungisid naad uue julgusega edasi ja selle päewa õnn näitas tõeste nende poole langema.

Prints Eugen oli suure haava saanud, ja ohvitserid, kes tema kõrvas sõdisid, käisid ta peale, et ta sõdimise hulgast eemale läheks ja haava kinni siduda laseks, aga see vägew mees, kes küll teadis, et kõikide filmad tema peale waatawad, wastas uhkeste: „Mis see sidumine aitab, kui meie siin peame surema? ja kui meie siit peaksime õnnega peasema, siis on seks õhta aega küll!“ — Nende sõnadega astus ta taga-
wara wäe ette ja wiis neid ise Prantslaste wastu. See julgus mõjus kõige wäe hulga peale, et naad ueste tulise wihaga Prantslaste peale tungisid, kes aga kaa mitte ei taganenud, — nõnda läks wõitlemine ikka langemaks! — Wiimaks langes marshall Billars; tema truid abimehed kandsid teda pool furnud lahingi platsi pealt ära. Temaga ühtlase langes kaa Prantslaste wastupanemise julgus. Ettewaatlik marshall Bousfleurs nägi pea ära, et võidu lootust enam ei olnud, sest et waenlase wägi palju suurem oli, see-
pärast wõttis ta nõuks aega mööda taganema hakata. Ta hakkas seda niisuguse kawalusega ja ordnusega, et ta aga mõned wangid, aga mitte ühte suurttükki ei kautanud. Ratsa wägi oli temale warjajaks. Wilipi rügement hakkas taganedes weel mõne korra tugewaste wasta, aga kautas wäga palju see läbi. Kui ta nüüd jälle kord ühe patju ratsa meeste salguga järele tungija waenlase wastu, üle furnutega täidetud sõja-
wälja kihutas, kus juures mõnegi sureja rinnad hooste jalgade all said häliste kofku wajutatud, seal nägi ta

ühe naesterahwa ühe langenud sõjamehe kõrvas põl-
wili maas, ja kui ta tuhat nelja ajades sinna ligi
sai, siis nägi ta oma sõbra Alfonso seal were sees
maas olewat ja mustlasemoor tema kõrvas, kes meelt
ära heites oma juuksid peast ära kiskus. Kui ta
Wilipi ära tundis, siis sirutas ta omad käed abi-
paludes tema wastu välja. Aga ta ei tohtinud finni-
pidada, ta pidi waenlase wastu minema, ja kui nüüd
ühelt küllest tema rügement tagasi sai löödud ja waen-
lane ikka enam peale tungis, siis ei olnud tal niigi
palju wõimalik, et ta oma sureja sõbra filmad oleks
finni wautanud.

Wiimaks laskis pime öö oma musta wahet teki
selle kurbliku näite mängu ette mahalangeda. See
ärawõidetud sõjawägi jäi ühe küla juure öö korterisse
ja wahi tuled said ülestehitud. Wilip läks kurwa
meelega ühte urtsikusse, kuhu marshall Villars oli
wiidud. Siin oli see wana sõjamees raskesti haawatud
padjade peal maas ja tema truid ohwitserid seisid
kurwa meelega ja märja filmadega tema ümber. Surm
näitas kiire sammuga tema ligemale jõudwat. „Kes
minu sõbradest on täna juba minu eele läinud?“ küsis
marshall. Mitme wahwa meeste nimed said temale
nimetatud, nende seas ka Alfonso d'Alembert; ta oli
warsti pärast marshalli langenud. „Kas tema?“ ütles
marshall kiredaste. —

Arstid katjusid tema haawad läbi, nikutasid õlasid
ja rääkisid kiriku õpetajaga, kes seal juures seisis.
See andis siis marshallile salaja teada, et tema surma
tund ligi saab olema ja et see hea oleks, kui ta ennast
weel wiimist korda laseks õnnistada; ka andis ta
temale nõuks, et ta teised juures olijad seks ajaks

wälja saadaks, sest tema ligi seiswa surma sõnumki saaks sõjawäele kahju tegema.

"Ei, ei!" ütles Villars, „et minu sõjawägi mind mitte kui tubli sõjameest lahingi platsi peal ei näinud surema, siis olgu see neile teada, et ma kui õige ristiinimene olen surnud!" — nõnda laskis ta ennaft kõikide ligiolijate nähes surma wastu walmistada.

"Wilip läks waikestest urtsikust wälja, kus õõsine waiksus kõige looduse peal hingas. Kus oli nüüd see rõõmus jällenägemine wõidu sõõmaaja juures ehk armu kaenlas, mis peale ta eile Alfonsoga klaasid kofku oli löönud? Tema elu peeker oli sõja wäljal põhjani wälja walatud. Üks pitt, sügaw leinamine oma isaliku sõbra pärast täitis tema südant! —

See raske wõitlemine oli tuhandete elu maksnud. Sõjawägi pidi jälle täiendatud saama ja selle tarwis said iga rügemendist ohwitserid wälja saadetud et uusi soldatid forjata. Kaa Wilip de St. Goudran sai seda täsku. Ta oli wäga woolas selle ammeti sees, ja oli juba mitu seltsi noori mehi wäe hulka saatnud. Nüüd läks ta ühte weikese linna, mis ühe metsaga kaetud mäe ääres oli, kaa soldatid muretsema. Siin oli ta juba ühe hea tropi noori mehi jälle kofku saanud ja pidi need aga rügemendi hulka saatma, kui üks neist kõige tugewamatest poistest plehku pani. Kõl ta püüdis teda kätte saada ja läks ise wiimaks oma soldatite kaasa mägede peale teda ülesse otsima. Kõl otsiti kõik koopad ja urtsikud siin hoolega läbi, aga ilma asjata. Wiimaks nägid naad ühes kõrwalises kohas, üsna üksikus orus ühe terna majakese, kaa seegi pidi saama läbi otsitud. — Ühe kastania puu warjus istusid kaks naesterahwast leina riides uufe ees. Naad nägid

wäga lohkund wälja, kui Wilip oma sõdatitega sinna läks, ja kuna see wanem naesterahwas nooremaga näitas nurisewat, astus see häbelikult sõdatitele wastu ja küsis kartlikult, mis naad soowiwad.

„Urge kartke meid ühtigi, armsjad naesterahwas!“ ütles Wilip; „ega meie Teile kauaks koormaks ei jae, meie wõõraks tulik on üsna lühike, sest meie oleme ühe jooksiu jälgide peal ja palume luba kaa Teile maja läbi otsida!“

„Seda ma arwasin,“ ütles tüdruk, „ja selle pärast tahaksin ma enne paar sõna salaja Teiega rääkida!“ Selle peale sosistas ta teise naesterahwale pisut kõrwasisse, mis peale see mõne pudeli wiina ja muud meelehead sõdatitele laua peale tõi, kuna ta ise ohwitseriga tuppa läks.

„Ma tahan Teile otsimise waewa fergitada,“ ütles ta wärisedes, kui Wilip üksi ta ees seisis; „sest see noor mees on tõeste meie majas warjul. Ma tunnistan jeda awalikult Teile helduse peale lootes, ehk Teile tema peidu urgast kül waewalt saaksite üles leidma.“

Wilip ei saanud öiete aru, mis tüdruk sellega tahtis öelda ja wastas ruttu: „Ja, ja, mind on kästnud neile heaste tasuda, kes niisugusid inimesi, kes ijamaad ära salgawad, mulle kätte juhatab. Küsige! mis Teile tahate selle eest, kui Te selle jooksiu mu kätte annate?“

Tüdruk punastas ära, wahtis esite tõsiselt tema otsa ja ütles siis natukeses aja pärast: „Ma pean Teid Teile sõnast finni, ehk Teile kül mind walsiste olete mõistnud, ja nõuan ühte kõrget hinda!“

„No, mis siis?“ küsis Wilip.

„Sellewaese nooremehepriiust!“ wastas tüdruk ruttu.

"Oho!" naeris Wilip walju häälega; nõnda ei olnud see koguni mõeldud, minu armas laps! Saada aga oma armuke wälja, muidu hakkab ma ise otsima ja wiin ehk wiimaks ta pruudi kaa kaasa."

Seal astus tüdruk uhkete tagasi ja ütles tõsiselt: "Mul 'pole selle noormehega mingisugust tegemist; aga ta on ennast minu warju alla annud, ja kui ma liiga julgeste Teie helduse ja headuse peale lootnud, siis on see selle waele nooremehe süü, kes nii palju Teie heast südamest mulle on jutustanud!"

"See on kii hea!" wastas Wilip; "aga ma ei wõi siin mitte oma südame järel teha, waid pean isamaa kasu peale vaatama."

"Hea küll," wastas tüdruk rõõmsaste; kui see Teil pea asi on, siis tahan ma warsti Teile näidata, et isamaal häid kodanikuid niisama tarwis on, kui tubli soldatid!" Ta jutustas nüüd, kuidas üks suur rentnik seda noort meest hakanud wiiskama, et see tema üleskohtusel wiisil piinamiste wastu hakanud; kuidas seeläbi tema oma perekonnaga kehwas jäänud; kuidas tema kaks wenda juba enne sõtta pidanud minema, ja tema, see ainus wanemate toitja, just kui ta oma le abikaasa tahtnud koju tua, peaaegu altari eest saanud äraistatud ja kättemaksmise himu täitmiseks rekrutiks ära antud. Ta jutustas tema wanemate häda ja mahajäetud pruudi kurwastust märja filmadega, ja ütles wiimaks, et kui Wilip mitte kogemata seie 'poleks tulnud, temal kindel nõu olnud teda ise ülesse otsida ja selle noore mehe kaitsemise ja priiuse eest paluda.

Wilip kuulas seda juttu liigutatud südamega ja käis pitka jamunuga toas edasi tagasi. "Teil wõib küll õigus olla, armas laps!" ütles ta wiimaks; "aga

see mees on awalikult minu kätte antud, seepärast ei wõi ma teda mitte salaja lahti laskea."

"Ka sellega leian ma nõu," ütles ta rõõmsaste; "kas ta ei wõiks kaks teist noort meest oma asemele muretseda? Ta rääkis, et temal mitu meest teada olla, kes hea meelega soldatiks läheksid, kui naad hea summa kae=raha saaksid."

"Ja!" ütles Wilip, "kui ta mulle kaks tubli meest oma asemele muretses, siis ma wõin ta lahti laskea. Et ta aga kehwa on, kust ta siis selle kae=raha tahab wõtta? Kõlap wist oma ilusa eestkostja käest?"

"Ei!" wastas tüdruk, ja pisarad tuliwad temale filmi. "Ma ei wõi teda mitte aidata! ma olen praegu waesem, kui tema; aga ma loodan, et ta seda Teie käest saab!"

"Minu käest?" hüüdis Wilip imeks pannes; "see raha mis minu käes soldatite kae=raha tarwis on, on kuningaga jagu ja ma ei tohi seda mitte oma tahtmise järele igale poole wifata."

"Ega ma seda raha=kotti kaa mõelnudki," wastas ta häbelikult; aga ma olen kuulnud, et Teie ise wäga rikas ja helde peate olema, ja kellel jõudu käes on teist inimest aidata, ma arwan, selle juure tohib julgeste ju paluma tulla!" —

"Wilip waatas imeks pannes tema otja ja ütles: "Aga kes seisab selle eest, kui ma nüüd temale seda raha annan, et ta kõige rahaga putkama ei pane ja mind weel pärast wälja ei naera?"

"Mina!" wastas tüdruk; ma olen Teie peale lootnud, ei tea kas see palju on, kui Teie kaa minu peale loodate ja mind usute? Võõme selle peale kät!" palus ta ja sirutas oma ilusa walge kae wälja.

Wilip andis temale kät, waatas liigutult kaua aega tema siniste filmade sisse ja ütles: „Ma usun Teid! Siin on minu raha-kot! andke see selle noore mehe kätte ja tooge ta seie; aga ma ei taha mitte üks sõna tema suust selle üle kuulda.“

„Ja, ja!“ hüüdis tüdruk rõõmuga ja lippas uksest välja.

Natukese aja pärast tuli ta selle noore mehega jälle tagasi.

Wilip wõttis ruttu selle käest kinni, wiis teda välja oma seltsimeeste juure ja ütles: „See noor mees on ise jälle välja tulnud. Tema kodused asjad ei luba temale mitte jätta minna, aga ta toob meile kahe tubli meest oma asemele, nõnda ei ole meil siis temaga midagi enam tegemist!“

Kõik olid sellega rahul ja kiitsid seda noort meest, kes nüüd ruttu minema pani. Wilip wiitis aga veel natukene aega; ta ei wõinud mitte oma filmi selle armsa tütarlapse pealt ära pöörata, kes kord korralt tänuliku filmadega tema otja waatas. Wiimaks jättis ta ommetegi Sumalaga ja palus luba, veel kord neid kes waitjes kohas waatama tulla, mis wanaema kaa lubas; tüdruk lõi aga filmad maha ja andis temale Sumalagajätmiseks waitseste kät.

Wilip ei wõinud mitte seda armast last äraunustada, waid tuli peagi teda waatama ja sai rõõmuga wastu wõetud. Päew oli palaw ja et ta oma pitka rutulise käigu läbi ennast fangeste oli higistanud, siis palus ta omale jahutuseks natuke joodawat wiina ja wet. Tüdruk waatas küsides wanaema otja, kes õlasid nifutas ja läks punastades tuppä. — Nüüd hakkas wanaema rääkima ja ütles: „See waene loom on

üсна kimbus, et tal Teile ühtigi wiina ei ole ette panna, sest wiimati andsime meie wiimjed pudelid Teie soldatite kätte. Teie näete siin kül kõik uhkeste chitatud olewat, aga meie heategija, kes seda kõik on muretsenud, on nüüd surunud, ja ma pean Teile tunnistama, et meie nüüd üсна nappuses elame, mis meie enne koguni 'pole õppinud."

Sel filmapilgul tuli tüdruk jälle toast välja ja tõi ühe klaasiga piima. — "See on meie wiin," ütles ta lahkestes seda Wilipi kätte andes; "külap see Teid ka natuke jahutab."

"Wilip jõi ühe joonega klaasi tühjaks ja ütles, et see palju mõnusam olla kui wiin. — Ta rääkis nüüd, et see noormees oma sõna pidanud ja temale faks tubli rekruti olla toonud. Kõik see lugu sai weel korra läbi räägitud, ja nõnda kadus üks tund teise järele otsegu lendes ära ja õhtu jõudis kätte. Kui nüüd Rosa (nõnda oli selle tüdruku nimi) tuppalaaks õhtu sööki muretsema, siis hakkas wanaeit oma keh-wusest rääkima, nõnda et Wilip südame rindu wõttis, temale ühte koti täit raha pakkuda. Ta wõttis selle wastu, siiski, nii kui ta seda ütles, mitte kui kingituseks waid laenuks, ja kutsus seda andjat homme lõuneks lahkestes wõõraks, kus ta temale hea sööma-aja lubas walmistada. — Kui Rosa tagasi tuli, andis wanaeit temale teada, et Wilip homme lõuneks wõõraks tuleb. Ta raputas fergeste oma ilusat pead ja ütles: "Meie ei tohiksigi Teid wõõraks kutsuda, olgu siis, et Teie meie waesusega rahul olete!" — Wilip lubas kõik hea meelega, ja wanaeit ütles rõõmuga: "Olgu see aga minu asi, mu laps; külap ma muretsen, et ühestki asjast puudu ei tule!"

Teisel päeval tuli Wilip õige aegsaSte; Rosa wõttis teda see kord õige tõsiselt ja kurnu meelega wastu. Naad istusid laua juure; wanaema ei olnud raha kaa mitte üleliiga just hoidnud, laud oli rohkestest roogadega kaetud ja marjawiina pudelid ei puudunud kaa mitte. Rosa aga rüüpas natuke piima ja mekkis mõningat liht feedu wilja. Kaa Wilipil ei tahtnud toit hästi mekkida ja jutujamine jäi sagedaste seisima. Wanaeit wõmmis aga õige tubliste süia ja ütles wiimaks Rosale, et ta wõõrale kaa seda ehk teist pakuks. „Oh!“ ütles Rosa õrnalt ärapinastades, „mis mul siin suuremat pakkuda on sellele kes paremaga õppinud on!“ „Ei!“ hüüdis Wilip ja wõttis tema käest kinni; „see toit, mis Sinu palgete peale roosid kaswama paneb, see on kaa minule see kõige magusam!“ Nende sõnadega lükkas ta kõik muud asjad kõrwale ja hakkas Rosaga piima ja kartohwliid sööma. Wanaema raputas naeratades pead, ei lastnud aga ennast oma söömise juures mitte segada. Wiimaks ütles Wilip, et ta mitte ei mäletagi, millal temal toit wiimaks nii heaste oli mekkinud.

Ta käis neid nüüd sagedaste waatamas, ja iga kord hakkas ta süda sees kutitama, kui ta oma sammud üle mägede sinna poole juhtis, kus Rosa elas. See koht oli küll ühes üsna üksikus orus, aga need kenad rohuajad seal ümber ja maja seestpidine olemine tegid seda üheks armsaks elupaigaks ja näitasid igal pool rikkust ja ilu. Kehwus aga, mis sees need mõlemad naesterahwas nüüd elasid, näitas wast hilja aegu peale hakanud olema, sest wanaema ütles, et Rosa mõne nädala eest kõik oma teenrid olla ära saatnud muud kui ühe tüdrukü aga jätanud. Mida ligemalt

aga Wilip Rosat tundma õppis, seda enam pani ta tema tarkust ja igapidi wiisakat elu wiisi imeks, ja kui ta oma imekspanemist awaldas, siis jutustas Rosa suure waimustusega oma heategijast, kes mitu aastat maailmast lahutatud üsna tema pärast ses üksikus tohas on elanud ja teda igas asjas õpetanud, nii kui kaa wäaga armastanud.

„Oh!“ hüüdis ta mitu korda pisar silmil kási ringutades; „kõik olen ma tema käest saanud, ja ühtegi inimest ei ole see hirmus sõda nii waeaks teinud kui mind, sest nüüd olen ma ühe korraga üsna wõõras ja mahajäetud laia maailma peal!“ —

Wilip aga mõtles oma südames, et ta mitte ei pea mahajäetud olema, sest siin waitses orus teretas armastus teda kui õõpit esimesel kewade hommikul. — Niisuguse armsa olemise ja täiuse sees ei olnud siit saadik weel ükski naesterahwas tema silma puutunud ja tema süda oli sest ingli pildist nii täidetud, et ta taewast armas pöues kandwat. Aga kuidas pidi ta tema kaitsejaks saama? Tema prii aeg oli warsti möödas ja iga päew ootas ta kasku tulema, mis teda teenistusesse tagasi pidi kutsuma. Raha abi ta ei wõinud anda, sest wanaemagi ei wõtnud midagi enam wastu. Oma armastust tütarlapse wastu ei wõinud see häbelik noormees ammugi tunnistada, sest ehk ta kül pisut wastuarmastust juba oli märkinud, siiski ei tohtinud ta seda just kindlaste loota.

Nõnda olid temal üks paar kuldast kuud mööda läinud, kus ta peaaegu iga päew oma Rosat näha sai. Seal tuli temale kask, et ta oma rügemendi juure pidi tagasi minema. Ta oli seda kül ammugi juba oodanud, aga siiski pörrutas see teda kui üks pitse hoop.

Kui ta nüüd ennast oli jelle tarwis walmis pannud, siis läks ta teisel päewal wara hommiku kurwastus jüdames Rosa juure. Ta trehwas teda kogemata maja asjade toimetamise juures. Oh, ta oli nii ütlemata ilus kui roos hommiku kaste sees, ja oma rõõmu sees, et Wilip nii wara oli tulnud, ei pannud ta seda murepilwet tähelegi, mis Wilipi näu peal oli. „Di, see on wäga hea, et Teie nii wara tulete!“ hüüdis Rosa temale wastu; „täna jäete wist kõige päewa meie juure!“ „Ja,“ wastas Wilip kurwalt; aga see on kaa jee wiimne!“ ja nüüd andis ta temale teada, et ta jälle sõtta peab, tagasi minema. Rosa ei wõinud oma filmapisaraid tagasi hoida, ja kui Wilip tema käest küsis, miks ta nutab, siis raputas ta aga tasefeste pead, ilma et ta sõna oleks lausunud. Kui nüüd Wilip ikka enam tema peale käis ja ta lapselikul kombel wiimaks tunnistas, et ta pidada nutma, sest et ta midagi ei tohtida finni pidada, mis temale armsaks olla saanud, siis sirutas Wilip igatsedes känd oma armukese järele wälja ja tõmbas teda õrnalt enese wastu rindu. Nüüd tunnistasid naad wastastiku teine teisele oma armastust ja Wilip jutustas, et ta prii mees olla. Ta lubas warsti ennast wäe teenistusest lahti wõtta ja maalis armsa wärwidega armukesele üht õnneliku tulewiku ette. Rosa toetas oma pea pehmete tema rinna wastu ja ütles: „Oh, ma usun sind nii hea meelega, sest ma tunnen, et sa mind minu pärast armastad; sa pole ju weel küsinudki, kes ja kust ma olen? Oh oleksin ma siin orus sündinud! aga ma ei tea isegi, kus minu sündimise koht on; ja nõnda seisab see tundmata pime saladus minu sündimise poolest alati kui üks kodutäija minu kõrwas!“ —

Wilip katsus teda waigistada ja hüüdis: „Mina hoian sind omas kaenlas, ja kallid pärlikene ja ei küsi mitte, kes sind on sünnitanud!“

„No siis pead sa ommetegi selle mehe pilti näha saama,“ ütles ta, kes sinu Rosat kui üht waest last wastu wõttis ja teda sinu armastuse tarwis kaswatas ja õpetas!“ — Nende sõnadega wõttis Rosa Wilipi käest kinni ja wiis teda oma kambri, kuhu ta oma jalaga weel polnud saanud; seal näitas ta temale üht juurt, ilusat sõjamehe pilti.

„Minu Suma!“ hüüdis Wilip kohludes ja pigistas käed filmade ette, „see on Alfonso d'Alhambra!“ Nüüd sai ta aru, et Rosa seesama tütarlaps oli, kellest Alfonso, kui oma armukesest temale oli jutustanud. Seal juures pani aga ta imeks, et Rosa sest mehest ikka kui oma isast oli rääkinud, aga oma armastusest tema wastu mitte sõna lausunud. Kurwa meelega ja oma pisaraid tagasi hoides tuikus Wilip uksest välja. Rosa ei mõistnud, mis see pidi tähendama. Tema tahtis just ennast rõõmustada, et Wilip tema heategijat tundis ja pidi nüüd nägema teda kurbastusega uksest väljaminewat. Aga ta ruttas tema järele, hakkas tema ümbert kinni ja palus seda kurbtuse põhja omale ilmutada. Et ta nüüd nii haledaste Wilipi filmi wahtides teda palus, siis ei wõinud see ennast ka enam pidada, waid jutustas seda lugu, et Alfonso tema sõber olnud ja mis see temale muud weel Rosast oli ilmutanud. Rosa lõi tõsiselt ja seisib tüki aega wait. „Ei,“ hüüdis ta wiimaks; „ei! Ma olen teda aga kui üks tänuulik tütar armastanud! Sial ei oleks ma tema abikaasaks wõinud saada!“ — Sel filmapilgul astus wanaema sinna juure ja Rosa kutsus

teda tunnistajaks selle asja juure, mis ta praegu oli rääkinud.

„Ma kuulsin, mis teie siin rääkisite,“ ütles ta, „teil on mõlemil õigus. Sina minu laps pidasid ennast tema tütreks; aga kui ta ära minnes sind minu hooliks andis, siis finnitask ta kõwaste, et ma sind ei pidanud lastma kellegagi tuttavaks saada, ja nüüd panin ma tema olemist sinu wastu tähele, kust ma väga hästi aru sain, et sa temale enam kui tütar olid.“

Rosa lõi kurwa meelega filmad maha, sest et tema heategija pildist, mis siit saadit tema lapselikus tänu-likus südames kui majajäsa tema kambri seisist, nüüd wõõrad filmad tema peale maha waatasid. Kui nüüd Wilip armastawa pilguga Rosa peale wahtis ja seemagus lootus jälle tema südamesse asus, et Rosa nüüd wast esimest korda armastust oli tundma õppinud, ja temal ühtigi endisid unenägusid polnud unustada, siis siinas wanaema ühte puhku Alfonsot, et see oma olemise ja seisuse üle midagi pole jutustanud. Ta olla küll nii kuu, kui ta elanud, Rosa eest suurt hoolt kannud, aga nüüd kaa teda jälle üsna ilma abita maailma sisse maha jätnud.

Rosa palus teda wait olla ja ütles: „Ta oli üks väga aus mees, kes otsata palju head mulle on teinud, ja kelle mälestus mulle ikka kalliks saab jääma, sest ilma temata ei oleks ma oma St. Goudrani ial tundma õppinud!“ — „Sul wõib õigus olla,“ ütles wanaema, „tema on sind kaswatanud ja õpetanud, aga seda ei wõi ma ommetegi mitte unustada, et ta sind ju sinu ema käest koguni on warastanud!“

„Ei,“ hüüdis Rosa, „ei! ma jain aga tema kätte ustud; ja mitu korda on tema mulle tunnistanud, et

ta suure waewaga minu wanast emast katsunud teadust saada, mis aga asjata on olnud.

„Ta on find petnud!“ wastas wanaeit; ma tean, et tema suure hoolega oma jäljed on ära jeganud ja selle weikese waike koha siin orus omale ostanud, et sinuga siin nii kaua warjul elada, kui sa tema abi-kaasaks oleksid saanud.

„Oh minu waene ema!“ hädatses Rosa, „kust sa oma last saad otsinud olema!“ — Wilip ei mõelnud nüüd mitte filmapilku enam seal juures kassite, et see sama mustlase moor Rosa ema on, kes nende laagris oli olnud. Ta ei pidanud seda kaa mitte kauem warjul, waid jutustas temast ja Alfonsost, mis ta teadis, ommetegi sest lugust Isabellaga ei lausunud ta sõna. Rosa meel sai rõõmsaks, sest ta lootis nüüd kindlaste oma ema pea jälle näha saada, ja hakkas oma endist elu lugu jutustama. Tema isa maja, arwas ta, olla wistist Spania maal. Ühes suures linnas olla ta ülesse kaswanud ja oma emaga sagedaste ühes nonni floostriis käinud, kus naad ühest nonnist isäranis ikka wäga lahkeste saanud wastu wõetud. See flooster seista weel wäga selgeste tema meeles, et ta seda weel praegu wõida ära tunda. Kui kuue aastane laps olla ta emaga reisima läinud, selle tarwis olla ema temale ja enesele mustlase riided selga pannud. Nüüd olla tema ema aina niisugusid kohte ülesse otsinud, kus palju inimesi koos olnud, ja kus ema siis enamiste meeste seltsi on hoidnud ja oma mustlase kunsttükka teinud. Salaja olla ta aga omast emast kõiges heas asjas ja waga elu tundmises saanud õpetatud. Kaa olla ta oma tütre südames üht wiha ja põlgamist meeste rahwa wastu katsunud ülesse äratada, nii sama

katsunud ta kaa oma mustlase kunsttükka tütre meelest alwaks teha. Mitu aastat olla naad sedawiisi ümber hulkunud, kunni naad wiimaks Prantsuse maal ühes weikeses linnas kauemaks kui muidu paika pidama jäenud. Ses majas, kuhu naad wiimaks korterisse asunud, olla Alfons haige olnud, ja et temal seal kedagi aitajat pole olnud, siis olla ema, wistist haleduse pärast, tema eest hoolekandmise oma peale wõtnud ja tüdart kaa sundinud teda aitama. Nõnda olla ta siis temaga tutawaks ja sõbraks saanud, ja wiimaks, et tema ema teda, ei tea mis asja pärast, salaja sinna maha jätnud ja ise minema pannud, olla ta lapseliku armastusega Alfonso poole hoidnud ja siin üksikus orus ennast üsna õnneliku tunnud olemat.

Nõnda jutustas Rosa. Aga päike hakkas juba mägede taha ärakaduma ja tuletas Wilipi meele, et ta peab lahkuma. Kõige tugewamad truuse ja armastuse wanded panid nende armastuse seadusele pitseri peale; ta tõutas weel kord ennast warsti sõjateenistusest lahti wõtta ja Rosa juure tagasi tulla, ja lahkus selle magusa lootusega, et Rosa teda otsata armastab.

Rosa puges wäikseste oma kambri ja lautas ühe riide Alfonso pildi üle, sest ta ei wõinud neid põlewaid filmi enam näha, mis ta see tema peale maha waatas. —

Marshall Billars, kes terweks oli saanud ja komando jälle oma peale wõtnud, oli St. Goudrani soldati muretsemisega väga rahul, sest ta oli üsna tublid poisid wäe hulka saatnud. Ta sai väga armsaste wastu wõetud ja marshall andis ise ühe paki kirjasi tema kätte nende sõnadega: „Kuna Teie minu armas St. Goudran, meie eest olete tööd teinud, on Teie õnne õied endid lahti lõõnud. Ma saan aru, mis

nende kirjade sees on, jee pärast joovin ma Teile õnne!" — Need kirjad olid ühe väga kaugele rikka sugulase käest, kes teda just ilma ootamata oma suure waranduse ja ilusa mõisade pärijaks oli teinud, selle kõwa tingimisega, et ta nii kohe wäe teenistusest ennast lahti wõtab ja tema juure ruttab jeda warandust ise tema käest selle wiimse õnnistamisega wastu wõtma. Wilipi süda oli rõõmus, mitte just selle suure rikkuse ja waranduse pärast, mis tal nüüd oli oodata, sest ta oli ise rikas, waid enam selle pärast, et tal nüüd asja oli ruttu ennast teenistusest lahti wõtta. Marshallil oli üsna kahju teda äralaska, aga Wilip ruttas rõõmsa südamega sõjawäe mürinast oma sugulase juure, kelle kenad mõisad Pirenäe mägede ääres olivad. — Warsti pärast jeda, kui Wilip sinna oli jõudnud, heitis see wanamees tema kätte wahel hinge, ja Wilip, kes need mõisad väga kenad leidis olewat ja jeda aega ei jõudnud ära oodata, milla ta oma armast Rosat kui oma abikaajat seie paradiisi wõiks elama tua, ruttas kohe oma endist mõisat Almiensi linna juures äramüüma, kust ta jälle sinna waitseesse orgu tagasi pööras, kus tema armuke elas.

Oh! Rosa oli ammugi tema käest kirja oodanud, aga ilma asjata. Ta oli nüüd oma wana ülewaatajaga üsna kimbus, kes suremas haige ja ilma abita oli. Sellepärast täitis siis üks ärarääkimata rõõm tema südant, kui ta häkiste oma armukest enese ees nägi seiswat, kes ütles, et ta nüüd üsna tema paralt saab olema.

Pärast jällenägemise esimest rõõmu wõtjid naad nõuks kohe endid laulatada laska, et sest warjulisest urkast wälja Wilipi mõisade peale inimeste hulka elama

saaks. Nüüd tuli pulmade wasta walmistamine, mis see õrn tütarlaps kõik ise pidi toimetama. Seks ajaks asus Wilip ühte ligemasse külasse selle noore mehe juure elama, selle priitslasstmise läbi ta Rosa oli tuttawaks saanud, ja kes nüüd juba õnnelik abikaasa ja isa oli; sel ajal suri ka wanaema ära. Rosa laskis teda tänu pijaratega maha matta, ja kui mõne päewa pärast preester neid oli kokkulaulatand ja Rosa oma weikese maja nende waeste, aga õnneliku abielu rahwale oli finkinud, kus Wilip korteris oli, jätsid naad selle waikse kohaga Sumalaga, wõtsid Alfonso pildi ka weel kaasa ja ruttasid üle mägede laia lustilise maailma sisse.

Kui nüüd Wilip oma noore abikaasaga magusas rahus oma mõisade peal elas ja selle suure õnne sees, mis ta tema kaenlas leidis, maailma enese ümber üsna äraunustas, siis kirjutati juba aasta number 1714, mis Europale jälle rahu finkis, ja mis 6^{mal} Mail Rostatti linnas finnitati. Kõik sõjawäed läksiwad rõõmu hõiskamisega oma seisukorteritesse ja sõjawangid said lahti lastud, kes ka rõõmuga koju ruttasid.

Ka Alfonso d'Alhambra oli nende seas. Raskestest haawatud oli ta lahingi platsi peale maha jäenud ja wõitjate kätte sattunud, kes teda kui tähtsat wangi kaugele Austria maa sisse olid saatnud. Palaw armastus südames ruttas ta nüüd rõõmsa lootusega sinna orgu, kus ta oma kõige kallima waranduse oli hoida annud. Kes jõuab tema ehmatust ja südame walu sõnadega tunnistada, mis tema siin tundis, kui sest majast, kus ta armastuse igatsemisega ennast lootis wastu wõetawat, üsna wõõrad inimesed temale wastutuliwad, ja temale lühidelt teatasiwad, et see wana

inimene, kes siin majas elanud, furnud olla ja see noor, ütlemata ilus naesterahwas ühe noore mehe Wilip de St. Goudran'iga laulatud saanud ja temaga ära läinud, kuhu? seda ei teadnud naad mitte öölda! — Rahwatand ja kange, kui sant kes ukse tagant saab tagasi aetud, läks Alfonso ära ja wiskas ennast mägestiku peal ühe puu alla pirkali, kust ta seda orgu wõis ülewaadata.

Need haawad, mis armastus meile lööb, peame meie ikka kõige walusamaks, mis mitte ei parane, ja armame esimesel silma pilgul, kui need meie südamesse tulewad, et ükski walu selle sarnane ei ole. — Snn sellele, kelle esimene armastus kaa tema wiimne oli! — Snn kaa sellele, kelle wiimne armastus kõik esimese armastuse löödud haawad jälle on äraparandanud! — Aga sinu käest, ja waene maha jäetud, kes ja midagi oma trui südame külles pole wõinud kinni hoida, sinu käest küsin ma, kas sinu pärastese armastuse haawad mitte weel lahti ei ole ja libedaste werd ei jookse, kuna need endised, kui rohelistes hana künkad kerge rohuga on üleskaswanud ja sisse waunud? Noore südame lahtisest wärawast rändawad tundmised kui rõõmsad külalised kergeste sisse ja wälja ja kui kaa neist see kõige sõbralikum, mis armastuse nime kannab, täieste ilma truufeta oma ilusat eluaset ükskord on maha jättnud ja põlew walu seda tühjaks jäetud kohta täidab, siis mõistab lootus jälle ilusaste meelitades seda nutjat last waigistada, ja kuna ikka ued elu pildid kirju wärwidega naeratades tema eest mööda lendawad, jaadab aeg oma sulase Aunustamise neid wanu pilti kergeste kinni katma. Aga kui neist lõpmata elu pettustest, täitmata jäänud lootustest ja wai-

gistamata igatsenistest noomitud inimene wiimaks külmalt oma südame kinni paneb, et ta neid armsaid wõõraid ei tahagi enam sisse lasta, kartes et walu kaa nende hulgas on, ja kui siis ommetegi ükskord armastus selle raudse wärawa wastu koputab, nii kaua kui ta wiimaks selle paluja, armsa, ilma süüta lapsusele lahti teeb, teda kui oma silma tera wastu wõtab, oma südame werega toidab ja temale wiimaks oma palawa armastuse pühad hallikad lahti teeb, mis kaua aegse warjul seisumise läbi weel tulisemaks ja kallimaks on saanud; mis wõib seda waest weel trööstida, kui kaa see wiimne armastus selge iseenele pettus oli? See wiimne jagu tema elust on lühike uue lootuste tarwis, ja süda liig kõwa ja kühwa unustamiseks!

Nii täieste ja igaweste waene tundis Alfonso ennast olemat, ja ta wõttis oma mõõga, et sellega kõige pettustele ühekorraga otja peale teha. Seal tõusis ta südames kättemaksmise himu ülesse, mis temale üüriseseks ajaks elu weel armsaks tegi. „Ei!“ hüüdis ta walju häälega; „teie ülekohtused ei pea mitte minu suure waewaga ehitatud õnne, kui ühte kergemeelelist jaaki kätte saama! Et teie minu wiimist lootust weel olete puruks ümber lükkanud, siis ei pea kaa teie lootused mitte täide minema! Kõl ma teid üles leian, ja kui surma ingel tahan ma teie peale kohut mõista!“ — Nüüd läks ta sealt ühte linna, mis seal ligi oli, kus tema suur warandus ühe rikka kaupmehe käes hoida oli, ja lastis seda omaale kõik wälja maksta. Siis ostis ta omale sõjariistad ja läks selle kindla nõuga sinna orgu tagasi, et seda oma, nüüd temale wõõraks jäänud pärandust, kas rahaga ehk wäe wõimusega jälle oma kätte tagasi saata. Kui

ta sinna jõudis, ütles ta ennaft ühe wõõra mehe olemat, kel see koht iseäranis wäga meele pärast olla ja seda sellepärast osta tahta. Ta pakkus selle koha eest ühe suure summa, palju enam kui see wäärt oli ja nõnda sai ta seda ilma suurema waewata kätte. Ta maksis koha selle summa wälja, ja sundis, et need inimesed pidid koha endid wälja kolima, muud kui need asjad sinna jätma, mis enne seal majas olid olnud.

Kui ta nüüd ses tühjas majas ühest kambrist teise käis ja kaa Rosa magamise kambri astus, kus tema pilt Rosa woodi kohas mitte enam rippumas ei olnud, siis sai ommetegi üks kibe walu tema tugewa südamet peale wõimust ja waljuste nuttes langes ta selle koha peale maha, kus magusa unenägude all tema armukese ilma süüta olemine oli õitfema hakanud. Aga meeleäraheitmisest ja kättemaksmise himust tagasihutatud kargas ta jälle üles, tõmbas ühe terawa kerwe kätte ja ruttas õue neid ilusaid puud ja põõsaid maharaiuma. Kõik need kenad wilja puud langesid tema käe all, lilled saiwad ära tallatud ja laubed (lehtmajad) äralõhutud, ja kui ta nüüd nii kui meelest ära ilma wahe pidamata terwe päewa oli möllanud ja õhtu ühes üksikus paigas istus, kus Rosa kasuema oli maetud, hüüdis ta hirmsa häälega: „Wanamoor tõuse üles ja ütle mulle, kust ma need ülekõhtused kätte saan! Tee üks kord weel oma ussitanud suu lahti, siis wõid sa igaweste wait jääda!“ Ta lõi wastu hana künka, hüüdis ja möllas ueste — aga wanaema oli raskesti magama uinunud ja ei kuulnud tema hüüdmist mitte. Üksi üks selts kaarnaid, kes oma öökorterit läksid otsima, lendasid üle tema pea ja andsid krookjudest temale wastust. Üks wärin käis läbi tema

keha ja ta ruttas maja juure tagasi. Siin kandis ta kõiksugust kuiwa risu ja kraami Rosa kambri koku ja kui pimedaks läks, siis pistis ta tule otja. „Siin ei pea üksti pääsuke enam pesitama!“ hüüdis ta toledaste, „sest äraneetud olgu see koht sest ajast!“ Kui nüüd see ilus maja juba paljude suitsu hõlmas ja leegid warsti katuksest välja löid, et tule puna pilwetest wastakumama hakkas, siis ruttasid ümberkaudu palju inimesi sinna appi. Aga kui üks pörguline jooksis Alfonso põlema maja ümber ja ajas palja mõõgaga kustutajad eemale. Kui nüüd teisel päewal päikene loodust jälle teretas, siis polnud sest kenast majast muud järel kui üks suitsuw tuhahunnik.

Nüüd läks Alfonso siit ära ja rändas talupoja riidis ja kättemaksmise himu südames Bilipi mõisa peale Almiensi linna juure, mis temal tuttav oli; seal lootis ta seda noort paari kätte saawat. Seal ei teatud aga Bilipist kedagi rääkida, kuhu ta on läinud. Nõnda rändas see õnnetu Alfonso d'Alhambra ikka edasi, kunni ta juba suurema osa Prantsuse maad oli läbi hulkunud, aga ilmaasjata.

Õnneks olid Bilipi mõisad selle koha ligikal, kus Alfonso ükskord Sjabellaga oli elanud ja kus ta tema käest jälle ärariisutud saanud. Et ta seda lugu enam oma meele ei tahtnud tuletada, siis hoidis ta meelega neist kohtadest ennak eemale, ja sellepärast ei leidnud ta seda õnneliku paari mitte.

Et ta nüüd kõik kohad ju ilmaasjata oli läbi otsinud ja järele kuulunud, siis tuli ta selle mõtte peale, et Rosa ehk oma ema jälle ülesse on leidnud ja temaga wistist Spania maale on läinud. Sellepärast wõttis ta nõuks seda teed jalge alla wõtta ja

jõudis nõnda oma isamaa sisse jälle tagasi. Pärast seda kui ta kaksikümme aastat oli ära olnud, läks ta nüüd jälle selle linna wärawast sisse, kus ta oli sündinud, kus teda aga nüüd ükski enam ei tunnud. Tema ema ja õde olid surnud; tema isa maja platfi peal olid ued majad ülestõusnud; tundmata wõõrad inimesed olid seal sees elamas. Wästinud istus ta turu ääre ühe kivi peale maha ja suured pisarad woolasid tema mööda palgid alla, sest selle elu muutlik pilt rõhus weel enam tema muidugi kurba südant. Wiimaks nägi tema Dominikani kloostri kiriku ukse lahti olevat, kus tema üksikord oli üleskaswatatud saanud, ja liigutatud südamega astus ta sisse. Kui ta siin kõik asjad weel wana wiisi leidis olevat ja kaa weel mõne oma endise koolmeistri nägi, kes nüüd juba wanaks ja halliks olid läinud, ja kui ta neid päiwi oma meele tuletas, mil tema üks kord siin ilma mureta ja õnnelikult oli elanud, siis käis jälle üks walu hoog ta südamest läbi, nõnda et ta altari ette põlwili mahalanges ja oma palawat otsesest altari trepi wastu toetades ühe hea peataie ribedaste nuttis. Wiimaks tuli kiriku mees ja tuletas temale meele, et aeg on kirikust wälja minna, sest ukseid saada lukku pandud. Alfonso liikus kül üks palwe keele peal, et ta seie waike kloostriksse saaks wastu wõetud, aga ta ei wõinud seda mitte weel wälja öölda. Ta läks nüüd wälja ja hüüris linna alewis omale ühe weikese kambriksse, kus ta oma wäsinud liikmed ühe waewalise aseme peal wälja sirutas. Mida elawamalt need wanad magusad nooruse põlwe mälestused tema waimu ette astusid, seda waikemaks jäi tema süda. Ta tundis ennast üsna

wäsinud ja haige olewat. Nii pea ei wõinud ta mitte jälle edasi reisida, seepärast wõttis ta nõuks siin natuke pikem aega wiita ja ennast puhata. Teisel päewal tuikus ta jälle hädaga kloostri kiriku poole, kuhu üks imelik igatsamine teda tõmbas. Ta astus parajast sel silmapilgul just sisse, kui furnute eest sai palwid loetud, ja kuulis kuidagi õpetaja kaa tema wanemate nime nimetas. See käis tema südamest kangeste läbi. Ta arwas nende waimusid nägewat, kes ähwardawa näuga temast mööda rändasid ja tema peale kohut mõistsid. Nüüd hakkas ta arwama, et ema ära wandumine tema kannul käib ja kõik tema õnne ja lootuse ära rikkub. Ta südametunnistus hakkas temale hirmu tegema, nii et ta pool minestusesse mahalanges. Selle raske waewa all ei leidnud ta muud abi, kui wõttis nõuks kõik, mis ta oli teinud, kahetseda. Nii kui ta kõige asja juures, mis ta ette wõttis, kohe kindlaste peale hakkas, nii ei wiitnud ta ka siin mitte pikemalt aega, waid läks kohe kloostri abti (ülema) juure, andis ennast temale tunda ja palus oma süüd kahetsedes ja kõige trahwi alla heites, et ta kloostriksse saaks wastu wõetud. Temale sai kõik andeks antud ja kui üks ümber pöörnud patune sai ta ühe lühikese läbikatsumise järele väga suure armastusega wastu wõetud. —

Sakatuses oli nüüd see kloostri elu ja toimetamine tema südamele üks kallis rohi, aga mida enam tema wanad haawad araparanesid, seda enam hakkas ta tundma, et tema rahutu waim siit väga pisut toidust saab. Waewalt oli temal siin üks aasta mööda läinud, siis hakkas ta juba jälle salaja kloostrist wälja ja lahtisema elu järele igatsema.

Nüüd juhtus kogemata, et kloostri ülemal pea-

linnas mõned väga tarwilikud asjad toimetada olid, mis tarwis üks terane ja tubli mees pidi wälja otsitud saama. Selle tarwis leiti Alfonso kõlblik olemat, sest tema oli üks julge mees, kes maailmas juba mõnda oli näinud ja õppinud; nõnda reisis tema siis Madridi linna. Seal toimetas tema kloostri asjad suure usinuse ja osawusega ära, nii et igal pool selle munga julgust ja tarkust imeks pandi. Selle juures sai ta ka ühe Inkwiitsiooni kohtu ülemaga tuttawaks, kes tema mehist meelt kohe tähele pani ja teda üheks kohtu ammetnikuks kutsus. Sest ajast, kui armastus Alfonso südamest kadunud oli, oli ta üheks külmasüdamega hirmsaks kohtumõistjaks otsegu loodud. See suur wõimus inimeste õnne ja elu üle, mis see läbi tema kätte sai pakutud, ärritas tema uhket meelt; ta wõttis jeda pakkumist rõõmuga wastu ja mõistis jeda asja nõnda toimetada, et kloostrist selle tarwis temale luba anti, ja nõnda sai ta selle hirmsa kohtu liikmeks. Need hirmu wäärt tööd ja asjad, mis seal ette tulid, rõõmustasid tema südant, mis wihaga kõige inimeste wastu täidetud oli, nii et Inkwiitsiooni kohtul ial nii kõwa südamega kohtumõistjat polnud olnud. Ta lootis selle koha peal ommetegi oma mõõdaniku elu pildid täieste wõima ära unustada, aga see lootus läks temal nurja, sest need peaaegu juba ära kustunud leegid lõfatasid weel kord ta südames suure jõuga põlema.

Wilip de St. Goudran oli sel ajal juba mitu aastat õnnelikult ja rahu sees oma Rosaga elanud. Naad ei wõinud arwatagi, misjulgune kuri waim ümber luusis, et neid üles otsida ja õnnetuse sisse saata, ja naad mõtlesid sagedaste tänuliku ja liigutatud süda-

mega Alfonso peale, teda naad ammugi mulla põues arwasiwad magawat. Oleksid naad seda teadnud, mis tulewik neile pidi tooma, siis ei oleksid naad kuhugi kodunt wälja läinud, aga see asi pidi teisiti tulema. Sumal oli seda õnneliku paari ühe noore pojaga õnnistanud, kellele Alfonso nimeks pandi. See oli wast mõni kuu wanaks saanud, kui üks imelik kurwastus wanemate südant hakkas waewama ja Rosa igatses wäga oma ema järele, teda siitsadik igalt poolt oli taga otsitud, aga ilma asjata, sest pärast Malplake lahingit polnud teda enam kuski nähtud. Rosa lootis teda ommetegi Spania maalt tõeste leida, ja ka Wilip tuletas iga kord oma lubamist meele, kui ta Isabella sõrmukse peale waatas, mis Alfonso tema kätte oli annud. Ta oli tõutanud Alfonso omaste järele kuulata ja teda nendega äralepitada, seda lubamist tahtis ta nüüd weel oma furnud sõbrale täita. Pealegi oli Spania maa raja nende ligidal, seepärast läksid naad mureta ja rõõmuga teele. Naad said õnnelikult Madridi linna ja wõtsid nõuks mõneks ajaks seie elama jääda, kus naad nii hästi Alfonso omaksid, kui ka Rosa ema tahtsid ülesse hakata otsima. Kui naad nüüd ühel päewal ühest kloostrist mööda läksid, jäi Rosa hädiste kui kinni naelatud seisma ja ütles oma abikaasale, et just siin samas kloostris tema lapse põlwes oma emaga sagedaste olla sees käinud. Ta tõmbas teda pool wägise enese järele kloostri kirikusse, kus parajaste Sumala teenistust sai peetud, ja selle magusa lootusega, et ta siin oma ema üle pidi teadust saama, laskis ta oma abikaasaga põlwili maha ja palus südamest Sumalat. Seal tundis Wilip hädiste, et üks tasakeste tema käest kinni hakkas, ja kui ta ennaft ümber pööras,

nägi ta ühe kloostri naesterahwa oma kõrwas seiswat. Sinekspannes waatas Wilip tema otja, aga kui see lahkestema nime nimetas, siis tundis ta häälest ära, et see Rosa ema oli. Ka Rosa tundis nüüd teda ära, langes tema kaenlasse ja nimetas teda selle magusa ema nimega. Biorenka wiis aga neid ruttu kirikust välja ühte kõrwalise kloostri kambrisse, kus naad segamata oma südame tundmist wõisid ilmutada. Biorenka ei jõudnud küllalt seda kena õitsawat prouat waadata; ta silitas tema palgid, andis temale suud ja lastis omale jutustada, kuidas Rosa käsi selle pitka mööda läinud aja sees oli käinud. Ta kuulas suure hoolega pealt, mis tütar jutustas ja ütles wiimaks: „Ma tänan Sumalat, et tema kõik on hästi teinud ja ma find jälle õnnelikult olen näha saanud! Laske mind nüüd minna! mul on väga tarwilikuid asju toimetada, mis teie tulewaseks õnneks tarwis lähab. Nime tage mulle, kus teie korteris olete, homme hommiku wara olen ma teie juures!“ Nüüd kaelastas ta oma tüdart weel kord ja läks ära selle palwega, et naad sest asjast kellegile midagi ei räägiks.

Suure rõõmuga läksid naad nüüd jälle oma korteri poole tagasi. Nende tee läks Inkwiitsioone palee eest mööda, kelle trepi all üks waene naesterahwas oma lapsega istus ja möödaminejate käest andid palus. Rosa süda läks lapse peale waadates haledaks, ta astus selle naesterahwa juure ja andis temale ühe rohke anni. Selsamal filmapilgul astus Alfonso välja palee trepi peale ja tundis neid kohe ära. Rahwatand ja wärisedes, otsegu kinninaelatud seisis Alfonso seal ja wahtis põlewa filmadega nende otja. Rosa ütle mata kena olemine ja tema õnneliku abikaasa rõõmus

nägu näitasid temale, mis ta oli kaudanud ja ueste ärkas hirmus kättemaksmise himu tema südames üles. — „Seal naad on!“ kogelbas ta kahwatand moffadega; „aga naad on minu kätte antud.“

Silmapiilk andis ta kohtu teendritele käsku nende järele rutata ja enne kui need ilmasüüta inimesed oma korterisse olid jõudnud, tuli ühes üksikus uulitsas üks wanter nende järele, kuhu neid sunniti sisse istuma, ja enne kui naad wõiswad arwata, mis nendega taheti teha, olid raud wärawad nende taga juba lukku keeratud ja kohtu teendrid panid neid ühest teisest lahutud pimedasse wangi torni.

Alfonso süda hüppas rõõmu pärast, et need mõlemad, keda ta enne küll oli armastanud, aga nüüd südamest wihkas, tema meelewalla all olid, ja wandus oma südames neid hukka jaata.

Oh mikspärast õitsewad need mõlemad paradisi lillekesed, armastus ja sõprus, nii ligi nende kihwtiste wiha ja kättemaksmise taimete kõrwas? Mikspärast seisab inimese süda nende ees lahti otsegu üks kuldne wäraw, kust wainne õhtu tuule õhk aga ka sagedaste kange torm ja maru sisse puhub?

Uma hirmsa wõimuse tundmises ei wiitnud Alfonso mitte filmapiilku aega oma kättemaksmise janu kustuda. See armastus, mis ükskord tema südant oli täitnud, ja see õnn, mis selle seest temale wastu oli naeratanud, mis ta kõige maailma eest oli warjul pidanud, seda ei pidanud keegi nii hõlpsa hinnaga kätte saanud olema. Ta andis need mõlemad õnnetumad ilmasüüta inimesed Inkwiitsiooni kohtu kätte ja tõstis nende peale kaebust, kus juures see pea asi ja süü oli: et Rosa ühe häbemata mustlase moori tütar olla ja nõidust pidades

Sumalat teutada, ja et Wilip ennast lastnud meelitada temaga abielusse heita ja temaga ühes nõus olla. Naad said kohtu ette kutsutud, kus kaebtus neile ette loeti. Et naad nüüd mitte ei wõinud salata Biorenkat enamiste mustlase riidis näinud olevat, siis ei saanud ka suuremat enam selle järele kuulatud, waid naad said süüdlaseks tunnistatud ja surma nuhtluse alla mõistetud.

Dma mantli sisse mäsitud, ilma et ta ennast oleks tunda annud, istus Alfonso ise ka kohtu toas ja rõõmustas ennast oma ohwrite meeleärakeitmise üle, kelle õitsewad näud wangi koja ummukses luhwti sees juba olid kahwatama hakkanud. Aga temal ei olnud sest weel mitte küllalt. Need õnnetumad pidid ka teada saama, kelle käe all nemad surewad; naad pidid seda kättemaksjat tundma, kes kui surnud hauast oli ülestõusnud nende ilmajüüta õnne ärarikkuma. Kui naad nüüd wiimse ülekuulamise järele sinna wangi hoonetesse pidid wiidud saama, kuhu ikka kõik surmanuhtluse alla mõistetud wangid wiidi, siis lastis ta neid weel enne ühte kambrisse wia, kus tema ise üsna üksi sees oli, ja kui naad siin kahest wastastiku seiswustest sisse astusiwad ja wälja lautatud kättega teine teise wastu jooksiwad, siis kargas ta wihaga nende wahele, kiskus neid ühest ära ja karjus: „Kas t'e tunnete mind, teie häbemata ja ülekohtused?“

Seal tundsid naad teda kohe ära, aga naad ei ehmatanud mitte, sest oma ilma jüüta olekus lootsid naad koguni, et see jälle leitud sõber nende peastja saaks olema. Kui nüüd Wilip sõbralikult tema käest kinni wõttis ja Rosa lapselikult tema ümbert kinni hakkas haledaste paludes: „Minu isa, peasta oma

õnnetumaid lapsi!" — seal ärritas see magus isa nimi veel enam tema wiha ülesse, sest ta oli üksi Rosa armufene olla tahtnud; ta tõukas neid enesest eemale ja ära needmise sõnad woolasid üle tema wärisewa uulede, ja selle hirmja finnitusega, et tema wägew käsi see on, kes kättemakstes neid surma saadab, pööras ta nende õnnetumatele selga, kes nüüd ehmatusest kanged jälle teine teisest lahutud wangi torni said wiidud.

Sellesama päewa õhtu, kui Wilip oma niiske õlgedest aseme peal sügawas mõttes istus ja ise ennast ilmaaegu püüdis trööstida, astus wangihoidja, küünal ühes ja korn toidu kraami ja wiinaga teises käes wangihoonesse ja pani seda Wilipi ette maha, ja kui ta teda kaua aega tähelepanelikult oli waadanud, ütles ta: „Ma ei mõtle mitte kassite, Teie olete de St. Goudran, kes ükskord Prantsuse wäe teenistuses oli?" — kui nüüd Wilip seda tõeks tunnistas, siis andis ta ennast tunda, et tema see spion olnud, kellele Wilip enne Malplake lahingit elu kinkinud. „Härra," ütles tema, „ma tahan seda nüüd jälle ära tasuda; Teie olete ühe hirmja mehe küüsi sattunud! Ma ei küsi mitte, mis wiisi ja kas Teie süüdlane olete, aga kui mina mitte filmapiik Teie ärapeastmise eest ei muretse, mis mulle kül kardetaw on, siis olete Teie kadunud, sest siit wangi kojast ei lasta enam kedagi wälja, waid lähewad otse kohe surma!" — Wilip rõõmustas kül sõbra üle häda sees, aga ta ei tahtnud mitte üksi, aga Rosaga üheskoos kas põgeneda ehk furra. Nüüd seletas see tänulik mees temale ära, et naad aga üksikult ühe salaja ärapeastmise tee peal wõiwad põgenema saada ja see julgustüki pidi tema

juures esite peale hakkama. Ta tõutas pühalikult ka Rosa ärapeastmise tarwis kõik abid ära katsuda, ehk küll Rosa ühe teise walju wangihoidja hoole all olla. Kui see temale korda läheks, siis lubas ta ise temaga seltsis arapõgeneda, Rosat Wilipi juure tua ja tema juures elada ja surra!

Wiimaks andis Wilip ommetegi selle magusa lootusele oma südames maad ja andis seda asja wangihoidja hooleks. See wõttis nüüd ruttu kornist ühe were kruusi; Wilip pidi ennaft kui furnu oma aseme peale väljasirutama, ühe põue oda oma kätte wõtma ja ennaft selle werega lastma üle walada. Sellepeale ruttas wangihoidja arsti kutsuma, kes praegu wangikodasid katsmas käis, et temale selle iseenele tapja furnu keha näidata. Arst tuli ja kui ta Wilipit oma were sees nägi rahul maas olewat, siis ei katsunud ta teda ühtigi pitkemalt järele, waid kirjutas furnu sedeli välja. Et nüüd nii sugused iseenele tapjad otsekohe wangi hoidjatest Inkwiisitsiooni sala matmise keldritesse saawad maetud, siis oli see selle wangi hoidjale üks kerge asi, sest et temal arsti käest surma sedel käes oli, üht linninaelatud puusärki, mullaga täidetud, maha matta lasta, kuna ta Wilipit munga riides ilma kiinni pidamata kõigist wahtidest läbi välja wiis. Nõnda oli tema tänuliku südame läbi ärapeastetud ja ruttas nüüd kaitsewa munga koe all, et üle Spania maa rajade saaks.

Surma nuhtlus oli Wilipi ja Rosa üle mõistetud ja see päew määratud, mil nemad pidid arapõletatud saama. Wilip oli küll sest surmast õnnelikult ärapeastnud, aga Rosa waene oli haige ja maha jäetud oma hirmsas wangi hoones. Ükski lahke hääl ei olnud

teda trööstimas, ükski armastaw film tema juures walmamas; ükski üks hirmus palawik käis pea külm kui jäätis, pea palaw kui tule leel tema soontest läbi ja wangi hoone pimedus piiras kui surm tema ümber.

Alfonso ei jõudnud seda päewa ära oodata, milla tema ohwrid pidid arapõletatud saama, sest üks ära rääkimata rahutu meel piinas tema hinge hirmjaste sest päewast saadik, kui Wilipi ja Rosa üle surma kohus oli mõistetud ja tema Wilipi iseenele tapmisest oli kuulda saanud. See ei lastnud und tema silma tulla, waid ta wotas igatjedes seda filma pilku, millal ta oma rahutumast meelest lootis lahti saada. Wiimaks oli weel üks päew sinna aega. Sell hommikul tõusis Alfonso wara üles, sest ta ei olnud selgi ööl jälle filma kinni saanud, — seal anti temale teada et üks floostri naesterahwas tahta temaga rääkida. Ta laskis teda oma ette tulla ja sai kuulda, et üks floostri ülem naesterahwas temaga tahta kokku saada, mis pärast ta floostriisse pidada minema, sest tal olla temale wäga tarwilikuid asju rääkida. Alfonso ei wiitnud aega, waid läks filmapilk tema järele. See wiis teda nüüd „halastaja õdede“ floostriisse ja juhatas teda ühte tupp, kus ta floostri ülema naesterahwaga pidi kokku saama, keda see „õde“ nüüd kutsuma läks.

Kui nüüd Alfonso siin ükski oli, nägi ta ühe pildi seinapeal, kuhu üks kene naesterahwas munga riides oli peale maalitud. Aga mida enam ta seda waatas, seda enam läks tema jüda keema, sest see nagu oli temale otsego tuttaw, nagu teeksid need ilusad mokad ennast lahti ja nimetaksid tema nime. Kui ta nüüd

seal seisib ja järele mõtles, kas ta Rosa võis mõne muu tuttava naesterahwa oma ees näeb, seal koputas keegi tema õla peale ja küsis: „Kas see pilt on Teie meele järele?“ — Alfonso ehmatas ära, sest tema selja taga seisib mustlase moor Biorenka.

„Tagane minust, ja näutu!“ hüüdis Alfonso; mul pole sinuga enam midagi tegemist. Ma tahtsin siin selle kloostri naesterahwaga rääkida, kuidas julged sina meie püha paika tikkuda?“

„Mulik härra!“ ütles Biorenka, „just seesama naesterahwas läkitab mind Teie juure, sest enne kui tema Teiega võib rääkida, on Teil mulle veel mõne küsimise peale vastata. Kõige selle juures mis Teil püha on, nõuan ma Teie käest töt; kas Teie teate midagi Rosast ja tema mehest? Kui ühte unenägu olen ma neid siin leidnud, aga jälle ära kaotanud. Nüüd olen ma neid igalt poolt juures ahastuses tagaotsinud, aga ilma asjata, seepärast pean ma õigusega arvama, et need ilma süüta inimesed Teie hirmsa kohtu kätte on langenud!“

Alfonso waatas uhke naeratamisega tema otsa ja ütles: „Sa! neist ja oled nüüd ilma! Minu wägew käsi on neid finni tabanud ja saab neid ka hukka saatma!“

Härra!“ palus Biorenka, „selle pildi juures, mis seal seina peal on, wannutan mina Teid, et Teie mulle ütlete, mis minu waesed lapsed on süüd teinud?“

„Sa seda võid ja veel küsida, mustlane?“ hüüdis Alfonso. Naad on mu hinge õnnistuse minult ära warastanud, seepärast tahan ma ka nende elu lõpetada. Waata! sinu tütar oli mulle ükskord kõige kallim ilma peal; ma olin teda üheks inglise üleskaswatanud ja

ja pidid teda ükskord kui minu õnneliku abikaasat jälle näha saama. Seal tungis see ülekohtune St. Goudran, see ainus, kellele ma, kui ma õnnetu wangis olin, oma saladust olin avaldanud, kui rõõwel minu püha paika, kus mu armukene oli ja warastas tema armastuse minu wastu ära. Minu pruut jooksis tema järele mööda maad- ilma ja mina oma trui südamega olen unustatud, pean kui üks kerja jaolema ärailükkatud, pean neid ilma asjata otsima ja wiimaks seda palawat, põlewat südant munga kae alla ärapeitma."

"Ja see on nende ainus süü?" küsis Biorenka.

"See on see süü, mis mind kättemaksmisele kutsus!" ütles Alfonso. "Ommetegi et naad sinu lapsed on, ja ülekohtune ketser, on see püha kohus neid surma kohtu alla mõistnud. See arg St. Goudran on juba ise enesele otja teinud ja sinu tütar saab homme oma palka kätte."

"Püha Sumal!" hüüdis üks hääl nende selja taga ja Alfonso nägi seda kloostri ülewaatajat naesterahvast, kes põlwili maha oli langenud ja paludes omad käed tema poole wälja sirutas. Biorenka tõmbas Alfonsot tema ligemale ja küsis: "Kas sa tunned seda naesterahvast?" — Nüüd nägi Alfonso, et see seesama naesterahwas oli, kelle pilti ta esite seina peal oli waadanud; ta lõi käed filmade ette ja hüüdis: "Isabella".

"Kas sa tunned mind jälle?" küsis ta õrnalt; kas sa ei ole weel mitte selle waele, trui mahajäetud Isabella nime ära unustanud? — Kas ma pean sinu ees siin põlwili maas olema ja meie eneste tütre elu sinu käest tagasi paluma?"

"Sumala halastuse pärast, ole wait!" hüüdis Alfonso tagasi kohkudes; ole wait! — mis see on,

mis minu juu tunnistas?" „Oma elu kõige kallimat ja pühamat saladust!" vastas ta, „et Rosa minu ja minu tütar on."

Alfonso langes neid sõnu kuuldes kui pihkest löödud ühe tooli peale ja kattis oma silmad finni.

„Kui naad mind jälle tagasi töid meie õnnelikust orust", hakkas Siabella jälle rääkima, pärast seda kui ta maast oli ülestõusnud, „ja sina mulle mitte appi ei tõtanud, siis toodi mind minu põgenemise trahwiks seie kloostriisse. Siin sünnitasin ma salaja minu tütre ja pidin ka seie päriks jäema. Oma trui Anna kätte uskusin ma selle lapse, ja pärast seda, kui ta teda kui ema oli üleskaswatanud, läks ta minu lubaga mustlase riidis selle ilusa lapsega ümber hulkuma, et sind ülesse otsida, ja kui ta pidi leidma, siis pidi ta sind esite läbiproovima, kas sa ka väärt oled oma tütart veel näha saada. Mitme aastase asjata otsimise järele oli Anna sind wiimaks Prantsuse maalt leidnud. Kui nüüd Rosa minu haigewoodi juures walwajaks sai ja minu süda õrna armastusega selle tütarlapse poole hoidis, siis tahtis Anna esite selle rõõmsa sõnumikuga minu juure rutata, et minu käest täieste luba saada, enne kui ta minu tütart su isaliku hoole alla pidi andma. Aga minu süda ei tunnud seda puhast armastuse tuld mitte, ja oma kange himu hullus meeles warastasid sa oma enese tütre ära!"

„Oh! mikspärast ei ilmutanud teie seda siis mulle mitte, et see minu tütar oli?" hüüdis Alfonso.

„Meie arwasime sind ilma truufeta olevat!" ütles Siabella, ja tahtsime sind esite proovida, kas sa mind pidi ära olema unustanud; sest kes ema ära unustab, see ei wõi ka lapsele õige isa olla!"

Anna, kes nüüd sel ajal oma mustlase riided oli seljast ära pannud, astus nüüd jälle sisse ja ütles Alfonso wastu: Kas mäletate weel, kuidas ma sel õhtul enne Malplate lahingit Siabella sõrmukse Teie sõrme panin, pärast seda kui ma Teid ja meie Rosat ärrääkimata südame waluga mitu aastat olin taga otsinud; kas mäletate weel, kuidas ma wiimse tundide sees Teie peale käisin oma lapse elu kohta mulle ilmutada ja kuidas ma neid wanu mälestusi Teie sees püüdsin üles äratada? Aga Teie wiiskasite Siabella pildi mulle jalgede ette; Teie tahtsite mind ära surmata, ja et ma Teie patuse armastuse saladust ära mõistsin, palusin ma Sumalat, et ta Teid lahingi platsi peal laseks langeda, kui et see were süü Teie peale tuleks! — Minu palwe näitas kuulnud olevat; ma nägin Teid langema! Sõja mürinaft läbi tungisin ma fuure waewaga läbi Teie juure; ma tahtsin Teile surma wõitlemise sees weel seda saladust Teie tütreft ilmutada ja tema elukohta Teie käest teada saada. Aga Teie olite juba minestuses ja waenlased kiskusid mind Teie juureft eemale. — Kunni rahu tegemisest saati olin ma Inglaste wangis. Pärast lahti saamist ruttasin ma jälle seie, kus ma ka Teid jälle munga mundris eest leidfin. Kõik oleks nüüd wõinud jälle heaks minna, sest et Teie lapsed ka kogemata juhtusid seie tulema, kui aga Teie taltsitamata meele sees üks püham tundmine, kui põlewad himud oleks elamas olnud. Oh! sel samal filmapilgul, kus ma Teid nüüd kõiki tahtsin ühendada, olete Teie ise omad lapsed surma mõistnud!" — Oh minu waesed, ilmasüüta lapsed!" karjus Alfonso meelt ära heites; „ja, mina olen oma tütart palawaste armastanud, ehk ma seda

armastuse hallikat kül mitte et mõistnud ja tema sees aga sinu nooruse pilti nägin!"

Nüüd sirutas Isabella jälle omad käed selle mehe vastu wälja, keda ta muidu nii wäga oli armastanud, ja palus oma lapse elu pärast. Aga tema istus framplifikult ristis kätega ja norgus peaga, nuttis waljuste ja kogeldas: „See on otjas!" — Ta kui nüüd Isabella oma endise püha ja ilma muutmata armastuse juures teda wannutas oma last peasta, ja ta Anna tema ette ennast põlwili laskis ja teda maenitses kõi abid tütre peastmiseks katsuda, siis tõusis omme-tegi t'ale julgus südamesse ja ta hüüdis üleskarates: „Ma tahan teda peasta ehk temaga ühes furra!" — Ilma sõna lausumata ruttas ta nüüd kloostrist wälja Snkwisitsiooni palee poole.

Kahwatand ja poole meelega astus ta Snkwisitsiooni ülema tупpa, kuhu temal alati oli luba astuda ja palus temaga natuke jalaja rääkida. Wanamees lubas keda, imestades, et see, muidu nii külma ja kõwa südamega mees nüüd nii kohkund ja ehmataand oli. Isalik armastus oma lapse vastu oli tema kõwa südant pehmeks teinud, sest ajast kui ta oli tunda saanud, et ta mitte waene, ära põlatud ja maha jäetud ei olnud, waid et weel inimesi oli, kes teda armastasiwad — sest ajast oli tema jälle inimeseks saanud ja püüdis keda nüüd ärapeasta, mis ta paergu oli leidnud. Ilma wiibimata jutustas ta nüüd oma ülemale enese elu lugu ja mõistis iseennast hukka, et tema lapse ilmasüüta olemine keda selgemine wälja paistaks. See wana kardinal kuulas tema juttu osawõtlikult pealt, aga kui ta keda oli lõpetanud, andis ta temale kät ja ütles: „Snnetu isa! sinu laps on

ommetigi kadunud!" — Siis hakkas Alfonso waljuste hulgudes tema põlwede ümbert kinni ja palus oma tütrele armu. — Ommetegi ei lasknud see wanamees ennast paluda. „Seda kohtu otsust, mis meie kohtust on wälja ööldud ja kuningast enesest juba allafirjutatud saanud, ei tohi mina mitte enam muuta!" ütles ta, ennast Alfonsost lahti kiskudes; „ja oled ise oma tütre meie kätte ära annud, sellepärast tunne siis Sumala nuhtlust selle sees; tema surm peab sinu ja Isabella juud lepitama." — „Kõrgeft auustatud isa!" hüüdis Alfonso meelt ära heites, „kui üks ohwer peab langema, siis laske mind tema eest surra!" — „Ei! ütles wana hal pea, „sinu läbi katsumine ei ole veel mitte otsas. Mida puhtam ja ilmasüüta sinu laps tõeste on, seda rahulikumalt ja rõõmsamine lasse teda oma elu lõpetada! Mina arwasin enne ka surma üheks nuhtluseks; aga sest ajast, kui ma ise selle järele ilmaasjata igatsen, mis ma mitme tuhandele nii odawalt olen wälja jaganud, sest ajast tunnen ma, et see aga üks tee pimedusest walguse juure on; — ta on aga üks päikese paiste, milla küps wili maha pudeneb!"

Kui nüüd Alfonso nägi, et ta midagi enam Rosa ära peastmiseks ei wõinud teha, siis muutis tema suur kurbtus ja haledus üheks tuliseks wihaks ümber. Ta tõmbas ühe põue oda oma riete wahelt wälja ja tõstis seda ühe julge wandega taewa poole ülesse, et enne kui tema tütar timuka kää läbi sureb, tema ise üht kõige hirmsamat tükki saab tegema! Inkwisitsiooni ülem pööras tõelikult ähwardates tema juurest ära ja käs kis teendrid tema järele waadata, et ta enne kuhugi wälja ei pease, kunni homme wangide ära põletamine möödas on.

Alfonso jooksis ümber kui meelest ära. Ta tahtis wangihoonesse oma tütre juure tungida, aga teda ei lastud. Ses hirmsas ahastuses, et ta teda ei wõi peasta ja et ta tema ees pidi tundmata jääma, laskis ta ühe kiriku õpetaja tulla, kes wangisi ifka enne ära hukkamist käis surmale walmistamas, sellele jutustas tema om saladust ja palus teda, et ta seda tema tütrele pidi ilmutama ja teda tema õnnetuma isaga äralepitama. Õpetaja lubas seda ja pidas ka sõna.

Ka see tänulik wangi hoidja oli püüdnud oma lubamist täita ja Rosat lahti peasta. Aga tema mitme kordne katsumine Rosa ära peastmiseks oli nurja läinud, sest seda oli märkima hakatud, nii et ta ise aga weel kõhna kiralt selle raske trahwi eest oli punuma peasnud, mis tema peale oleks tulnud.

Wiimaks oli see päew kätte jõudnud, milla Rosa mitme teise õnnetumaga oma elu pidi lõpetama. Ühe lageda platsi peal Madridi linna ees olid puu riidad ülesse lautud. Spania ülem walitsus suure hülgusega ja peaaegu kõik linna rahwas ruttasid seda kurbliku näitemängu waatama. Ka Inkwiitsiooni kohtu ülemad olid oma paiga peal, isegi Alfonso oli nende seas. See wana kardinal arwas, et Alfonso juba oma südame üle pidi olema wõitu saanud, ja waatas rahuliku silmaga tema peale, aga kuidas ehmatas ta ära, kui Alfonso hirmsa näuga tema otsas wahtis! Wiimaks tuli üks trop soldatid ja nende keskel need surma mõistetud wangid, kes kui luifed waitseste edasi rändasid, keda põhja poolne külm ühte soemat ja ilusamat maad sunnib ülesse otsima. Kõige järel tuli üks poolnõrkend naesterahwas kahe teendri wahel — see oli Rosa. Waewalt tuius ta Alfonsost mööda, kui Alfonso otsegu

wihane lõukoer, kes oma poegi kaitseb, wahtide hulka kargas, kohtu teendrid kõrwa wiskas, oma armsa tütre enese kaenlasse tõmbas ja temaga rahwa hulga peale tikkus, hüüdes: et naad teda ja tema last timukate käte wahelt aita! — Kartlik rahwas jäi paigale ja ei julgenud mitte seda waest ohwrit kaitsta, ja kui nüüd Inkwiitsiooni ülem käega märki andis, kargasid wahid tema järele ja tahtsid wägise isa ja tüdrit ühest ära kiskuda. Aga Rosa pidas oma õrna kätega tugewaste oma isa kaelast kinni ja palus haledaste: „Surma mind ise ära, mu isa, aga ära anna mind nende kätte!“ — Selle peale andis Alfonso esimest korda isalikult tema kawatand mokaale suud, — tõukas põue odaga tema puhta, lapseliku südamesse ja — langes minestand temaga ühes maha. —

Pitka jumeda surma une järele ärkas Alfonso jälle üles. Endised pildid olid weel ta silma ees ja ta wehkles rusikaga enese ümber. Ta ei olnud aga mitte enam surmamise platsi peal, waid ühes weikeses waihes kambris woodi peal ja tema kõrwas istus üks floostri naesterahwas, kes tooli peal tukkuma oli jäänud. See oli Anna. Inkwiitsiooni ülem oli seda õnnetumat, poolsurnut meest ühte ligidale hospitali lasknud kanda, kuna Rosa surmu keha waihesse oli ära koristatud ja maha maetud. Seie oli Isabella oma trui Anna Alfonso tallitajaks ja hoolekandjaks saatnud.

Alfonso tundis teda ära, ja see tundmine, et peale selle, mis oli sündinud, see tru süda teda weelgi pole mahajätnud, liigutas nii wäga tema südant, et ta waihesse nutma hakkas ja selle magaja naesterahwa kaele suud andis.

Seal ärkas Anna üles. Tema rõõm Alfonsot elus nähes, oli suur, sest see oli karta olnud, et ta

ialgi enam ei pidanud ärkama. Kui päew oli tõusnud, tuli Isabella ise hospitali ja astus üksi tema tuppa. Alfonso sirutas oma käed temale vastu ja hüüdis: „Isabella! kas sa tead, mis ma olen teinud!”

„Ma tean kõik!“ vastas ta tasakeste ja langes tema woodi ette maha. Sa oled ise meie tütre tulewasse ilmasse saatnud!”

Pitkamise, aga ommetegi wiimaks sai Alfonso nende kahe naesterahwa trui hoolekandmise all jälle terweks. Tema tugew loomus, mis mõndagi kibedust oli õppinud kannatama, jõudis ka selle suure kurwastuse vastu panna. Kui ta nüüd jälle juba wõis wälja minna, laskis Intwisitsiooni ülem teda üksipäinis enese juure tulla. Pärast seda, kui ta kaua sõnalausumata selle kahwatanud ja ärakuinud mehe otsa oli waadatud, hakkas ta rääkima: „Teie ei wõi nüüd mitte enam meiega seltsis kohtus istuda. See püha kohus on Teid ühe sõnaga enese keskelt wälja lükkanud. Katsuge nüüd, et Teie siit linnast ja kohast ära lähete, sest kõik rahwas on Teie peale wiha täis!”

„Sa Teie saadate mind ka wihaga minema, minu isa!“ hüüdis Alfonso. Kas ma pean weel ükskord maailma sisse wälja rändama, Teist äralükatud ja Teie needmisega koormatud?”

„Ei, minu õnnetu poeg!“ vastas wanakene. „Ma ei wanneri sind mitte ära. Sumal olgu sinuga! Sa wõid ehk meist kaugel teda ennemine leida, kui siin. Ma annan sulle ühe kirja kaasa, et sind igas floostreis, kuhu sa tahad sisse minna, rõõmuga vastu wõetud saab. Mine rahuga!”

Alfonso läks. Ja pärast seda, kui ta Isabellaga ka weel wiimist korda Sumalaga oli jätnud, ruttas

ta linnast wälja ja käis kui kerjaja ühest kohast teise, kunni ta wiimaks üle Spania maa raja Prantsuse maa sisse jõudis. Oh kui hea meelega oleks ta weel sinna üksikuse waitseesse orgu läinud, kus ta üksford Rosaga oli elanud, aga ta ei julgenud enam seda armast kohta waatama minna, mis ta oma käega oli ärar ifkunud. Eõpmata ümberhulkudes, ilma rahuta, ilma päris kodumaata, igatses ta ärarääkimata ühe waitse üksiku koha järele, kus ta oma elu päewad wõiks lõpetada; aga nii mitu kohta ta läbi käis, nii mitu floostriis ta järele waatas, kuskilt ei leidnud ta niisugust kohta, mis ta meele järele oleks olnud.

Ühel päewal oli tema pitka rändamise järele ühest weikesest linnakesest Normandie (loe: Normandii) maakonnast wälja läinud, ja et ta teed diete tähele ei pannud, ühte suurde metsa ära eksinud, kunni juba õhta pimedaks hakkas lööma, ilma et ta hommikust saadik midagi keele peale oleks saanud. Rangesse wäsinud istus ta ühe mäe ääre maha, kus suured puud peal kaswasid ja wõttis nõuks seie ööks puhkama jääda. Seal kuulis ta teinepoolt mäge õhtu kella löödawat, ja kui ta nüüd rõõmuga üleskargas ja suure waewaga mäe otsa oli jõudnud, nägi ta all orus ühe üksiku floostri tornid metsa wahelt wälja paistwat. Ta süda hüppas rõõmu pärast seda warjulist kohta nähes, sest niisugust elu aset oli ta omale sagedaste soowinud, ja wälja sirutatud kätega hüüdis ta: „Oh wõtke mind wastu oma waitse müüride wahele! siin laske mind oma süüd kahetseda, siin laske mind surra!“ — Siis helises õhtu kella hääl ueste otsegu wastus tema soowimise peale ja näitas otsegu kutsuks see teda alla. Suba oli õige pime käes, kui ta floostri wärawa taga

koputas ja võmaja palus. Teda sai sisse lastud ja tema küsimise peale wastati, et see La Droppe klooster on.

Eühikese puhkamise järele lastis ta ennaft teisel päewal kloostri abtiga tutwustada ja jutustas temale oma imelikku elu lugu ja juhtumisi. Selle peale andis ta Inkwiſitsiooni ülema kirja tema kätte ja palus südamest, et ta sinna kloostriſse ſaaks wastuwõetud. Abt lubas tema palwet kuulda, ſest ta lootis, et ſee raske läbikatsumine temale on heaks tulnud. Et ta nüüd hea meelega ſelle õnnetuma mehe palawat ſoowimist tahtis täita, ſiis toimetas ta warsti ſelle asja nii kaugele, et Alſonſo munga riided ſelga ſai.

Nüüd lubas Alſonſo awalikult oma ſüüd ſüdameſt kahetseda ja kloostri kange ſeaduſe järele ſurmani laitmata elada!

Kui tema ſiſſe ſalwimine möödas oli ja eſimeſt korda oma kloostri wendade ſekka aſtus, nägi ta ſuure ehmatuſega Wilip de St. Goudrani nende hulgas olemat. Wilip oli teda enne juba ſiſſe pühitſemise juures äratunud ja ſelle mehe ees ära ehmatanud, kes kõik tema õnne ärarikkunud, ja ta oli tuiſuwa ſammuga ſaaliſt wälja läinud.

See wangi hoidja oli, ſest et ta iſe ka pidi ärapõgenema, kohe Wilipi juure ruttanud ja temale teatanud, et Roſal ärapeasmise lootuſt ei ole. Selle peale oli Wilip kõik oma mõiſad ſugulaſte kätte äraannud, ja et ta ſest ajaſt aga ükſi nutta tahtis ja mitte enam rääkida, ſiis oli ta ennaft ſiin mungaks laſknud pühitſeda.*)

*) See klooster, aaſtal 1122 aſutatud, oli üks neiſt, kuſ munkadele kõwaste oli kohuſeks tehtud, et nemad ühtigi ei tohtinud rääkida, waid pidid alati wait olema ja paastuma.

Alga need mõlemad mehed, kes teine teist kartsiwad juhtusid ommetegi iga päew sagedaste wastastiku. Silmad mahalöödud istusiwad naad mitu kord laua ääres wastastiku. Salaja wäristusega olid naad kirikus sagedaste teine teise kõrwas põlwili Sumalat palumas. Olesid naad oma südant teine teisele wõinud ilmutada, siis oles naad äraleppides üheteise kaenlasse langenud. Alga naad pidid wait olema. Neid kahetsemise filma pisaraid ja seda suurt isaliku armastust, mis ka Alfonso oma tütre abikaasa peale waatas, ei mõistnud Wilip mitte ja hoidis ennast temast eemale; see wäikne haledus ja helde andeks andmine, mis ka Wilip oma kurwa ja õnnetuma sõbra filmi waatas jäi Alfonsole üheks saladuseks — sest naad ei tohtind rääkida. Siiski aega mööda, mida sagedamine nemad teine teist nägid, seda enam hoidsid naad endid kofku, ehk naad küll mitte aru ei saanud, mis kummagi südames liikus.

Kiriku aja wärawa kõrwas, kus mungad ise omale hauad peawad kaewama, oli kaks wana kiwi pinki asutatud. Siin wiitis Wilip sagedaste õhtu ajal oma aega ja mõtles nende roheliste haura küngaste juures oma armsa Rosa peale, keda ta mitte roheline muru all ei arwanud magama, waid tule leekide sees tuhaks muudetud olewat, mis tuule õhk kui õie tolmu mööda maa ilma laiali puhunud. Seie tuli Alfonso sagedaste tema järele, istus wäikseste teise pingi peale ja mõtles ka oma tütre peale. Kes nüüd neid mõlemaid kahwatand mehi, kel teineteisega nii palju oles rääkimist olnud, siiski wait olles, ilma liikumata, kuuwalgel teine teise wastas, känd ristis ja ärarääkimata igatsemisega istusiwad ja ühe teise otsa wahtisid, tähele pani, see arwas neid kaks kiwist wälja raiutud kuu

olewat, mis mitu sada aastat ilma liigutamata ühe teise otsa wõiwad wahtida.

Sügisel ja talw olid wiimaks mööda läinud ja kewadine soe päikene saatis oma kosutawad kiired ka sinna üksikuisse orgu loodust ne elule äratama. Wilip jalutas ennast ühel ilusal hommikul kloostri rohu ajas ja jäi sügawas haleduses ühe roosi juure seisma, mis oma esimese õie paergu oli lahti löönud; seal juures mõtles ta oma Rosa peale, kes ka peaaegu seda sama nime kandis, ja kahtis seda õit palawa pisaratega.

Alfonso astus tasakeste sinna juure, ja et ta oma sõbra salajast mõttest aru oli saanud, siis murdis ta selle roosi õie ära, andis sellele õrnaste juud ja pani seda Wilipi rinda. Seal sirutas Wilip oma käed wälja ja waljuste nuttes langesid naad teine teise kaela ümber — aga naad ei tohtinud rääkida.

Nõnda wait olles ja waikseste kannatades, ühe õrna keele läbi teine teisega äralepitatud, elasid naad weel mitu aastat ühe teise kõrwas, kunni surm neid wiimaks sealt waiksest kloostrist weel suurema waiksuse sisse ära koristas. Aga rõõmsamine ei ole küll wistist keegi surma teretanud, kui nemad, sest tema oli neile see kästjalg, kes neid siit sest sinatsest maailma elu wangi hoonest kohtu ette kutsus, kus selle õige kohtu mõistja ees kõikide südame mõtted awalikuks saawad ja iga ühe kätte tasutud saab, seda mööda, kuidas keegi siin ihus on teinud, olgu hea ehk kuri.

Schnakenburg'i trüki- ja kiwitrüki-kojas Tartus on wälja tulnud:

Wene-Saksa-Gesti keeli kõneajud, nende keelte rutuseks
tättestamiseks. Hind 60 kop.

Willandi Jutupuhuja. Neli imelikku tõeste sündinud lugu.
Hind 12 kop.

Willandi laulik. Tõine parandatud trükk. Hind 25 kop.

Willandi laulik. 3. ramat. Hind 18. kop.

Willi. Jutustus Ameerika maalt. Hind 24 kop.

Abellino, suur bandiit ehk eluwõtja. Hind 16 kop.

Adwokat tohtri ametis. Lustmäng neljas waatuses. S. 25 f.

Alfonso ja Rosa ehk armastus ja tättematamine. S. 16 f.

Ameerika metsades. Hind 18 kop.

Araakadunud poeg. Wiis jutlust saksa keelest ümbertõlkitud.
Hind 25 kop.

Bosko Kunstürid. Hind 15 kop.

Gestirahwa õhtone juttustaja. Hind 12 kop.

Gesti, Liivi ja Kuura maa ajalugu. Kuistsest ajast meie
ajani. Hind 60 kop.

Gsimene noor juttomees. Hind 25 kop.

Ilus Magelooe. Wäga armas ja hale jutt noore ja
wanale jutustanud. Hind 10 kop.

Josep Haideri elolokäik. Üks ilus jut. Hind 20 kop.

Jutustused Wenemaalt. Hind 20 kop.

Kaks sõjawangi. Hind 20 kop.

Kalewi poeg. Üks ennemuistene Gesti jut. Rahesümnes
laulus. Kolmas trükk. Hind 1 rubla 20 kop.

Kasuline kõgi- ja majapidamise ramat. Hind köidetud
1 rubla 20 kop.

Kleine esfn. Handgrammatik. Preis 50 Kop.

Kodu-kool. Gsimene raamat. Hind 25 kop.

Kodu-kool. Tõine raamat. Hind 25 kop.

Kooli-kaart, Liivi, Gesti- ja Kuura-maa. Saksa-, eesti- ja
läti-keeli. Hind 20 kop.

Kooli-seina-kaart. Liivi, Gesti- ja Kuura-maa. Saksa-, eesti-
ja läti-keeli. Lakeritud ja rulli pandub. Hind 5 rubla
50 kop. Linase riide pääl mapi sees. Hind 4 rub. 50 f.

Kooli-teadus. Hind 30 kop.

Kuues Gesti juttutooja. Ennemuisteseid jutte. Hind 16 kop.

Kulla mõimus. Hind 20 kop.

Ragle Leno laul. Hind 3 kop.

Rebekun dieb. Hind 18 kop.

Riina. Ühe Gesti tütarlapse elulugu, temast enesest jutustatud.
Hind 30 kop.

Sille pöösas ehk elu ja armastus. Hind 10 kop.

Loobuse õpetus. Koolmeistritele ja koolidele. I. Klajate riit
(Piltidega). Hind 80 kop.

Loomise saladused. Hind 8 kop.

Meislastest ning nende pidamisest. Hind 30 kop.
Metša roosid. Lille põõsa ehk elu ja armastuse tõine jagu. Hind 8 kop.
Mõistlik majapidaja ja laste kaswataja. Hind 50 kop.
Naisterahwa kolm elu-iga. Dtsa Anne maenituse tiri ja Tõtte Tiu nutulaul. Hind 10 kop.
Nalja Göber. Hind 18 kop.
Neegri kuningas Kambuda. Hind 12 kop.
Neljas Gesti juttotooja. Hind 18 kop.
Neljas Gesti laulutooja. Hind 18 kop.
Neli Wene Robinsoni. Tõeste sündinud lugu mööda läinud aasta sajast. Hind 5 kop.
Oberon, ehk see wägew waimukuningas. Hind 20 kop.
Ditsi Döpit ehk Naljakad laulud, noorde poiste ja neiudele. Hind 8 kop.
Õppetus kuidas ja kuidas rikkaks jääda. Hind 12 kop.
Piibli salmid kateliksmusse selletusfeks. Hind 12 kop.
Piirikiwi. Gimesed luuletused. Hind 12 kop.
Saksa keele õpetaja Gesti kooli lastele. 1. kooli aasta. H. 50 f.
Saksakeele õppimise juhhatamine. Tõine trükk. Hind 25 f.
Särane Mulk ehk sada warka tangusoola. Hind 40 kop.
Sioni meetilgad ehk süddame toidus. Tõine jagu. Esimene ja tõine pool. Hind 40 kop.
Sõa sannum ja terretamine ehk 10 kannist laulo sõa ajal. Hind 7 kop.
Sõja sõnumid. Kirja pannud M. J. Eijen. Mitmes andes. à 10 f.
Tuletorn. Üks kurblik näitemäng kahes waatuses. H. 50 f.
Türklaste hirmsad teud Bulgaria maal Türki-Serbia sõja ajal aastal 1876. Hind 18 kop.
Üht asja on tarwis. Uus jutluse raamat. Hind kaitmata 1 rubla 60 kop., kaitetud 2 rubla.
Üks ramat wannast rahwast. Hind 5 kop.
Unenägude seletaja. Kõik õõfiste nägemiste, wiirastuste ja unenäude proowitud seletused. Hind 15 kop.
Uus saksakeele õppimise-ramat marahwale. 1. jagu. Tõine trükk. Hind 30 kop.
Uus teekäia ramat kus sees on ilmalikud näggemised aga waimolikud tähendamised. 3. jaggo. Hind 20 kop.
Wabaduse mõitlused. Historialit jutustus Hispaaniamaa kahesajast aastast. Hind 24 kop.
Wanne ja õnnistus. Kurblik näitemäng, kahes waatuses. H. 30 f.
Weike jutto ramat, kus sees on nelli kentsafat jutto. H. 10 f.
Weike külwimees. Hind 40 kop.
Weike mafele sannaramat. Hind 90 kop.